

Dienasgrāmata

Quod sentimus loquamur,
quod loquimur sentiamus!

VEcordia

Izvilkums X-UTOP2

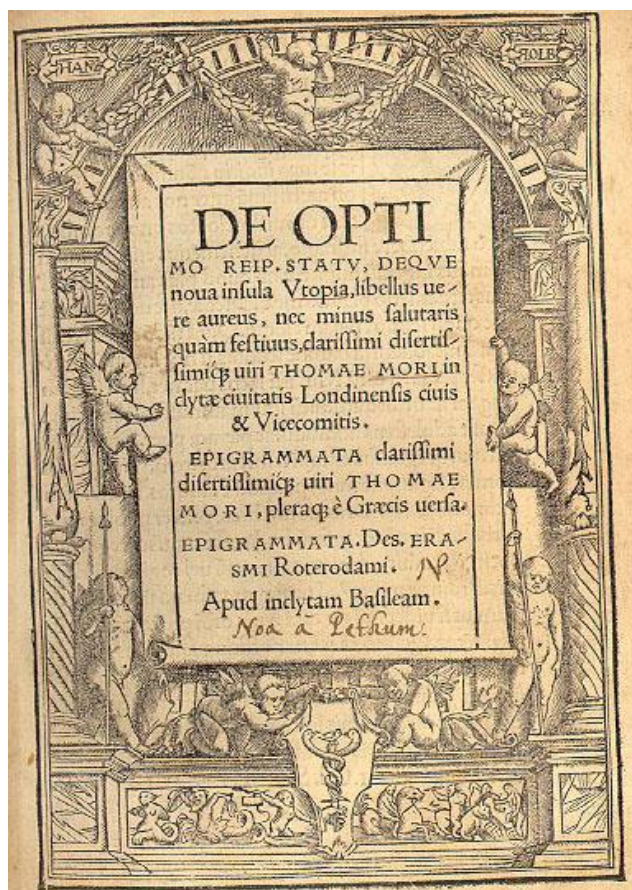
Atvērts: 2006.12.30 23:29
Slēgts: 2007.01.01 15:09
Versija: 2016.11.25 16:06

ISBN 9984-9395-5-3

Dienasgrāmata «VECORDIA»

© Valdis Egle, 2016

Thomae Mori «Utopia»

Bāzeles 1518.gada izdevuma titullapa

Tomass Mors

UTOPIJA

Latīņu valodā
Faksimilizdevums
Otrā grāmata

Impositum

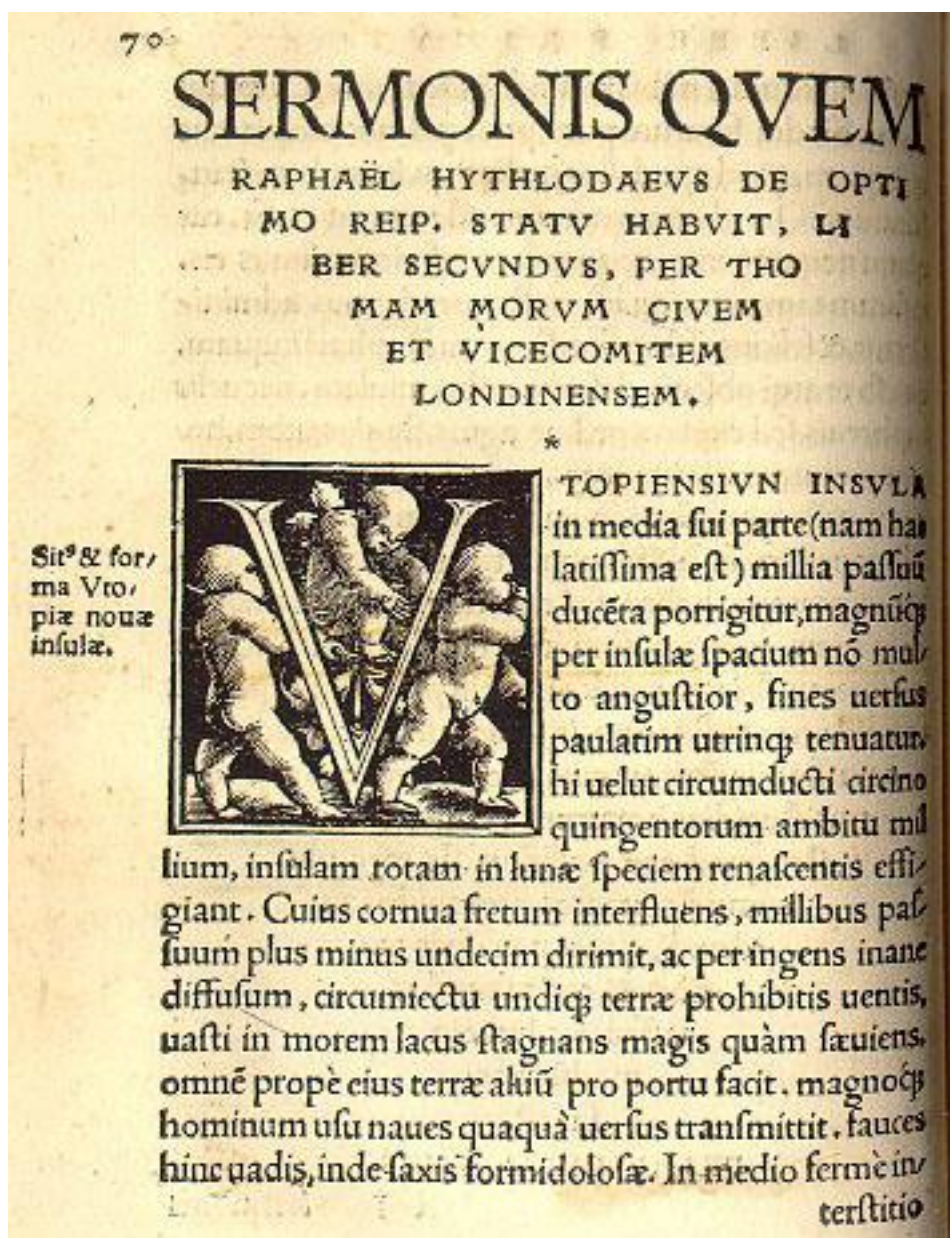
Grīziņkalns 2016

Talis hominis fuit oratio,
qualis vita

Thomae Mori «UTOPIA». Liber II

Turpinājums; iepriekšējo skat. sējumā [X-UTOPI1](#).

Sermonis quem Raphael Hythlodæus de optimo reip. statu habuit, liber secundus, per Thomam Morum civem et vicecomitem Londinensem

LIBER SECVNDVS. 71

terstitio una rupes eminent, eoq; innoxia, cui inædifica-
 tam turrim præsidio tenent, cæteræ latentes & insidio-
 sæ. Canales solis ipsis noti, atque ideo non temere acci-
 dit, uti exterus quisquam hunc in sinum, nisi Vtopia-
 no duce, penetret, ut in quem uix ipsis tutus ingressus
 est, nisi signis quibusdam è littore uiam regentibus. His
 in diuersa translatis loca, hostium quamlibet numero-
 sam classem facile in perniciem traherent. Ab altera par-
 te non infrequentes portus. At ubiq; descensus in ter-
 ram ita natura munitus, aut arte, ut ingentes copiarum pau-
 cis inde queant propugnatoribus arceri. Cæterum uti
 fertur, utiq; ipsa loci facies præ se fert, ea tellus olim non
 ambiebatur mari. Sed Vtopus cuius utpote uictoris
nomen refert in insula, Nam ante id temporis Abraxa di-
 cebatur, quiq; rudem atq; agrestem turbam ad id quo
 nunc cæteros propè mortales antecellit cultus, humani-
 tatisq; perduxit, primo protinus appulsu uictoria poti-
 tus, passuū millia quindecim, qua parte tellus cōtinenti
adhæsit, excindendū curauit, ac mare circum terram du-
xit. Quinq; ad id operis non incolas modo coëgisset
 (ne cōtumeliæ loco laborem duceret) sed suos præterea
 milites omnes adiungeret, in tantā hominū multitudi-
 nem opere distributo, incredibili celeritate res perfectā,
 finitimos (qui initio uanitatē incepti riserant) admiratio-
 ne successus ac terrore perculerit. Insula ciuitates habet
 quatuor & quinquaginta spaciosas omnes ac magni-
 ficas,

Locus na-
 tura tue,
 unico præ-
 sidio defen-
 ditur.

Stratage-
 ma ex mu-
 tatis signis

Vtopia insu-
 la ab Vto-
 po duce.

Hoc plus
 erat q̄ lith-
 mum per-
 fodere.
 Facile ferē
 qd̄ omni-
 bus cōmu-
 ne est.

Oppida
 Vtopia in-
 sula.

72. V T O P I A E T H O M A E M O R I

Similitudo concordia facit. Urbis inter se medietate in teruallū.

Arhinchodie pestis rerump. omnium.

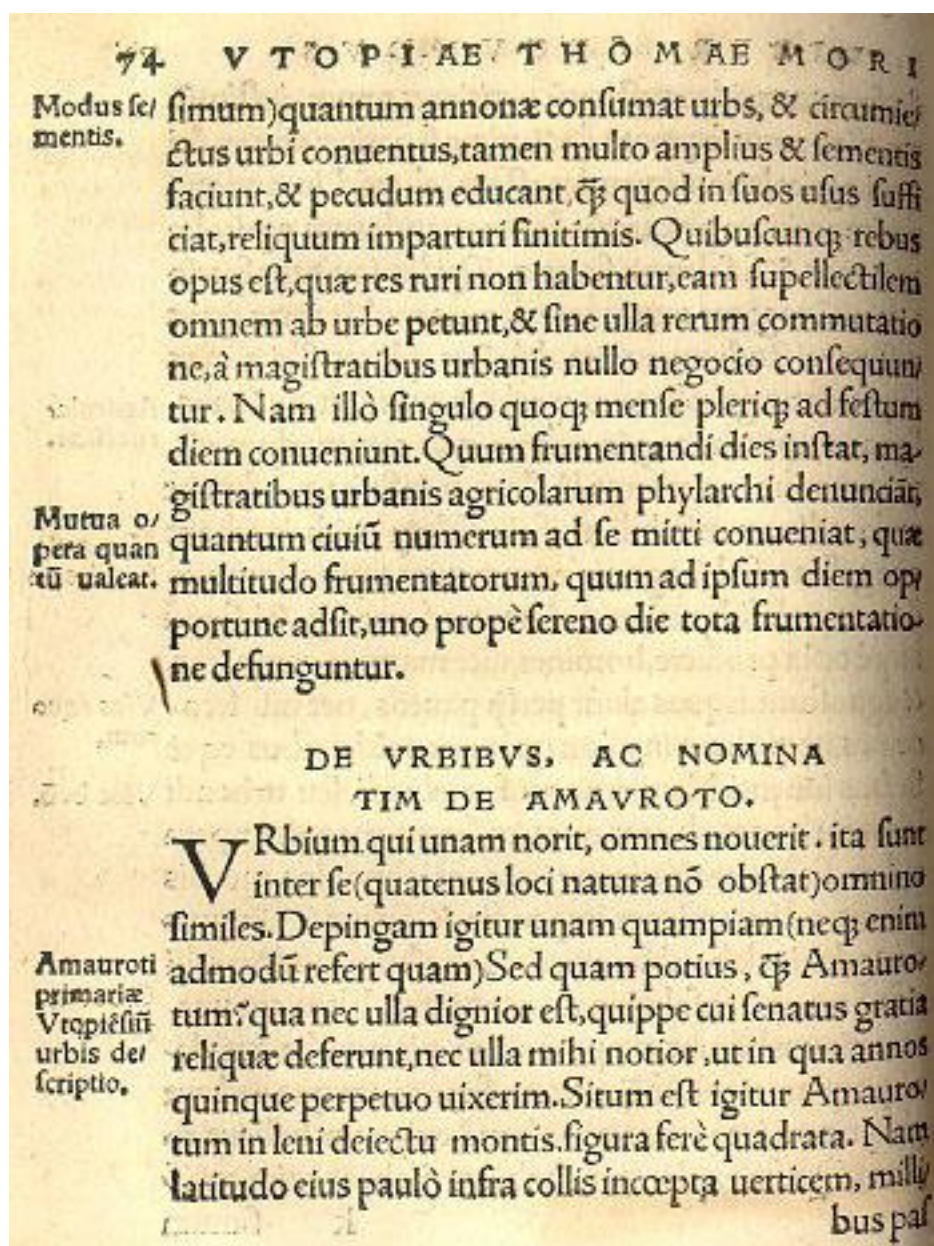
Prima cura agricolationis.

ficas, lingua, moribus, institutis, legibus prorsus isdem, idem situs omnium, eadem ubiq; quatenus per locum licet, rerum facies. Harum quæ proximæ interfunt milia quatuor, ac uiginti separant. Nulla rursus est tam deserta, è qua nõ ad aliam urbem pedibus queat unius itinere diei perueniri. Ciues quaq; ex urbe terni senes ac rerum periti, tractatum de rebus insulae cõmunibus, quotannis conueniunt Amaurotum. Nam (ea urbs quod tanquam in umbilico terræ sita maxime iacet omnium partium legatis opportuna) prima princepsq; habetur. Agri ita commode ciuitatibus assignati sunt, ut ab nulla parte minus soli quàm XX passuum milia una quæuis habeat, ab aliqua multo etiam amplius, uel delictet qua parte longius urbes inter se disiunguntur. Nulli urbi cupido promouendorum finium. Quippe quos habent agriculas, magis eorum se, quàm dominos putant. Habent ruri per omnes agros commode dispositas domos, rusticis instrumentis instructas. Habitatantur ciuibus per uices eò commigrantibus. Nulla familia rustica in uiris mulieribusque pauciores habet, quàm quadraginta præter duos ascriptitios seruos, quibus pater materque familias graues ac maturæ præficiuntur, & singulis tricenis familijs philarchus unus. È quaq; familia uiginti quotannis in urbem remigrant hi, qui biennium ruri compleuere. In horum locum totidem recentes ex urbe subrogantur, ut ab his qui anni

LIBER SECVNDVS 73

ibi fuere, atq; ideo rusticarū peritiores rerum, instituā-
 tur, alios anno sequente docturi, ne si pariter omnes ibi
 noui, agricolationisq; rudes essent, aliquid in annona
 per imperitiam peccaretur. Is innouandorum agricola-
 rum mos, & si solennis sit, ne quisquā inuitus asperio-
 rem uitā cogatur continuare diutius, multi tamen quos
 rusticae rei studium natura delectat, plures sibi annos
 impetrant. Agricolaē terram colunt, nutriunt animalia, Agricola/
rū officia
 ligna comparant, atq; in urbem qua commodum est,
 terra, manūe conuehunt. Pullorum infinitam educant
 multitudinem, mirabili artificio. Neq; enim incubant Mira ratio
fouēdi ouā
 oua gallinae, sed magnum eorum numerum calore quo-
 dam aequabili fouentes animant, educantq; , hi simul
 atq; ē testa prodire, homines, uice matrum comitatur,
 & agnoscunt. Equos alunt perq; paucos, nec nisi fero- Vsus equo-
rum.
 cientes, neq; alium in usum quā exercēdā rebus eque-
 stribus iuuenti. Nam omnem, seu colendi, seu uehendi Vsus boū,
 laborem boues obeunt, quos (ut fatentur) equis impetu
 cedere, sic patientia uincere, nec tot obnoxios morbis
 putant, ad hāc minore impendio & operā & sumptus
 ali, ac deniq; laboribus emeritos, in cibum tandem usui
 esse. Semente in solum panem utuntur. Nam aut uua- Cibus ac
potus.
 rum uinum bibunt, aut pomorum, pirorumūe, aut de-
 niq; aquam nonnunq; meram, saepe etiam qua mel aut
 glycyrizam incoxerint, cuius haud exiguam habent co-
 piam, Quum exploratum habeant (habent enim certis-
 k simum

De urbibus, ac nominatim de Amauroto

LIBER SECVNDVS. 75

bus passuū duobus ad flumen Anydrū pertinet, secundum ripam aliquanto longior. Oritur Anydrus milibus octoginta supra Amaurotum, modico fonte, sed aliorum occurſu fluminum, atq; in his duorum etiam mediocrium auctus, ante urbem ipsam quingentos in latum passus extenditur, mox adhuc amplior, sexaginta milia prolapsus, excipitur oceano. Hoc toto spacio, quod urbem ac mare interiaceret, ac supra urbem quoq; aliquot milia, sex horas perpetuas influens æstus ac refluxus alternat celeri flumine. Quum sese pelagus infert, triginta in longū milia, totum Anydri alveum suis occupat undis, profligato retrorsum fluuio. Tum aliquanto ultra liquorem eius salſugine corrumpit, dehinc paulatim dulcescens amnis, syncerus urbem perlabitur, ac refugientem uicissim purus & incorruptus, ad ipsas propè fauces insequitur. Vrbs aduersæ fluminis ripæ, non pilis ac sublicibus ligneis, sed ex opere lapideo, egregie arcuato ponte, commissa est, ab ea parte, quæ longissime distat à mari, quo naues totum id latum urbis possint inoffensæ præteruehi. Habent alium præterea fluuium, haud magnum quidem illum, sed perquam placidum, ac iucundum. Nam ex eodem scaturiens monte, in quo ciuitas collocatur, mediam illam per deuexa perfluens, Anydro miscetur. Eius fluuij caput fontemq; quod paulo extra urbem nascitur, munimentis amplèxi Amaurotani iunxerunt oppido. ne si qua uis ho-

k 2 flium

Anydri fluminis descriptio.

Idē sit apud Anglos in flumine Thamysi.

Et hoc Londinū cum Amauroto conuenit.

Vtusaquæ potabilis.

76 V T O P I A E T H O M A E M O R I

stium ingruat, intercipi atq; auerti aqua neue corrup-
 pi queat. Inde canalibus coctilibus, diuersim ad inferio-
 res urbis partes aqua diriuatur, id sicubi locus fieri ue-
 rat, cisternis capacibus, collecta pluuia, tantundem usus
 adfert. Murus altus ac latus oppidum cingit, turribus
 ac propugnaculis frequens: arida fossa, sed alta, lataq;
 ac ueprum sepibus impedita, tribus ab lateribus circu-
 dat mœnia, quarto flumen ipsum pro fossa est. Plateæ
 cum ad uecturam, tum aduersus uentos descriptæ com-
 mode: ædificia neutiq; fordida, quorum longa & totū
 per uicum perpetua series, aduersa domorum frôte cō-
 spicitur, has uicorum frontes uia distinguit pedes uigin-
 ti lata. Posterioribus ædium partibus, quanta est uia
 longitudo, hortus adiacet, latus, & uicorū tergis undiq;
 circumseptus. Nulla domus est, quæ non, ut hostium in
 plateam, ita posticum in hortum habeat. Quin bifores
 quoq; facili tractu manus apertiles, ac dein sua sponte
 coeuntes, quemuis intromittūt, ita nihil usquam priua-
 ti est. Nam domos ipsas uno quoq; decennio sorte cō-
 mutant. Hos hortos magnificiūt, in his uineas, fructus,
 herbas, flores habent, tanto nitore, cultuq;, ut nihil fru-
 ctuosius usquam uiderim, nihil elegātius, qua in re stu-
 dium eorum, non ipsa uoluptas modo, sed uicorū quot
 que inuicem de suo cuiusq; horti cultu certamen accen-
 dit, & certe non aliud quicq; temere urbe tota reperias
 siue ad usum ciuiū, siue ad uoluptatem cōmodius. eōq;
 nullius

Mœnium
 munimen-
 ta.

Plateæ cu-
 tusmodi.

Aedificia.

Horti ædi-
 bus adhæ-
 rentes,

Hæc sapiūt
 cōmunita-
 tē Platonis.

Utilitas
 hortorum
 etiā Maro-
 rii prædica-
 ta.

De magistratibus

LIBER SECVNDVS. 77

nullius rei, quàm huiusmodi hortorum, maiorem habuisse curam uidetur is qui condidit. Nam totam hanc urbis figuram, iam inde ab initio descriptam ab ipso Vtopo ferunt. Sed ornatum, ceterumq; cultum, quibus unius aetatem hominis haud suffecturam uidit, posteris adiiciendum reliquit. Itaq; scriptum in annalibus habent, quos ab capta usq; insula, mille septingentorū, ac sexaginta annorum complectentes historiam, diligenter & religiose perscriptos adseruant, aedes initio humiles, ac ueluti casas, & tuguria fuisse, è quolibet ligno temere factas, parietes luto obductos, culmina in aciem fastigiata stramentis operuerant. At nunc omnis domus uisenda forma tabulatorum trium, parietum facies aut silice aut cementis aut latere coctili constructæ, in aluum introrsus cōgesto rudere. Tecta in planū subducta, quæ intritis quibusdam insternunt, nullius impedij, sed ea temperatura, quæ nec igni obnoxia sit, & tolerandis tempestatum iniurijs plumbum superet. Vitræ aut linteatæ fenestæ. Ventos è fenestris uitro (nam eius ibi creberrimus usus est) expellūt. Interim etiã lino tenui, quod perlucido oleo, aut succino perlinunt, gemino nimirum commodo. Si quidem ad eum modum fit, ut & plus lucis transmittat, & uentorum minus admittat.

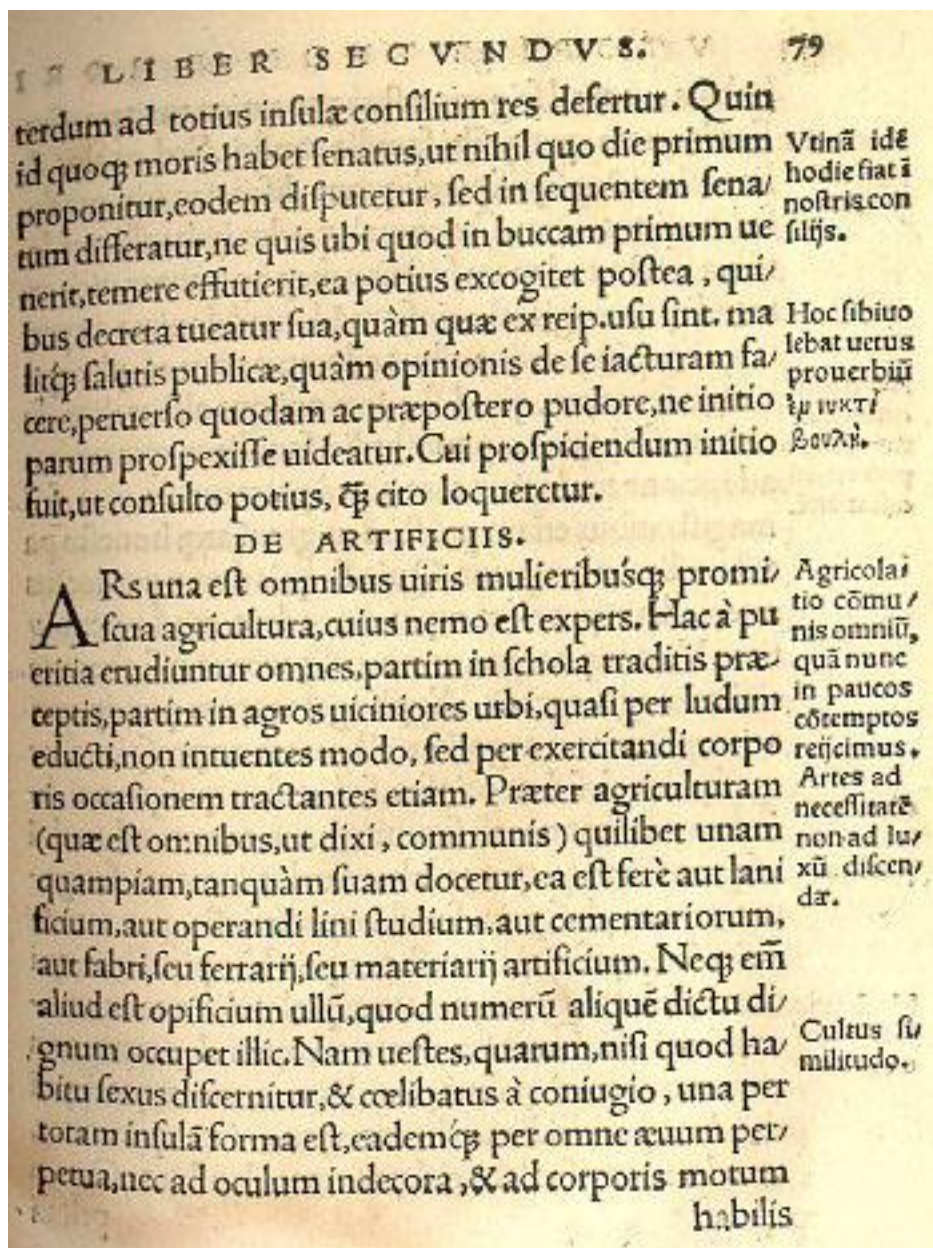
DE MAGISTRATIBVS.

Triginta quæq; familiæ magistratum sibi quotannis eligunt, quæ sua prisca lingua Syphograntum k 3 uocant

78 V T O P I A E T H O M A E M O R I

uocant, recentiore phylarchum, Syphograntis decem
 Tranibor⁹ cum suis familijs Traniborus olim, nunc Protophylar-
 Vtopiēsiū chus dictus praeficitur. Demum Syphogranti omnes,
 lingua so / qui sunt ducenti, iurati lecturos sese, quem maxime cen-
 nat praefe / sent utilem, suffragijs occultis renunciant principē unū
 cū primar / uidelicet ex quatuor, quos eis populus nominauit. Nā
 rium. / a quaq; urbis quarta parte, selectus unus commenda-
 Mira ratio / tur senatui. Principis magistratus perpetuus est in oēm
 creādi ma / illius uitam, nisi tyrannidis affectatae suspicio impedi-
 gistratus. / at. Traniboros quotannis eligunt, ceterum haud te-
 Tyrānis in / mere commutant. Reliqui magistratus omnes annui,
 uisa bene i / Tranibori tertio quoq; die, interdum si res postulat, sa-
 situta rei / pius in consilium cum principe ueniunt. De rep. consub-
 pu. Cito di / tant controuersias priuatorum (si quae sunt) quae perq;
 rimēda cō / paucae sunt, mature dirimūt. Syphograntos semper in
 trouerſia, / senatum duos adsciscunt, atque omni die diuerſos, cau-
 quas nunc / turinq; ut ne quid ratum sit quod ad rempub. pertineat,
 data opera / de quo non tribus in senatu diebus ante agitatū, quā
 in immen- / decretum sit. Extra senatum aut comitia publica, de re-
 sum pro / bus communibus inire consilia, capitale habetur. Hae
 gant. / cō ferunt instituta, ne prodiue esset, coniuratione princi-
 Nihil sub / pis ac Tranibororum, oppresso per tyrannidem popu-
 to statuen- / lo, statum reipub. mutare. Atq; ideo quicquid magni
 dum. / momenti iudicatur, ad Syphograntorum comitia de-
 fertur, qui cum suis familijs communicata re, post inter
 se consultant, ac suum consilium renunciant senatui. In
 terdum

De artificiis

V T O P I A E T H O M A E M O R I

habilis, tum ad frigoris aestusque rationem appositae.
 Eas inquam, quaeque sibi familia conficit. Sed ex alijs di-
 Nemo citri
 um expers
 artificij.
 lis artibus unusquisque aliquam discit, nec uiri modo,
 sed mulieres etiam. Caterum haec uelut imbecilliores le-
 uiora tractant, lanam ferè linumque operantur, uiris ar-
 tes reliquae magis laboriosae mandantur. Maxima ex parte
 quisque in patrijs artibus educatur. nam eò plerique
 Ad quam
 quisque na-
 tura sit ap-
 positus, eam
 discat arte,
 natura feruntur, quod si quem animus aliò trahat, in
 eius opificij, cuius capitur studio, familiam quampiam
 adoptione traducitur. cura non à patre modo eius, sed
 magistratibus etiam praestita, ut graui atque honesto pa-
 trifamilias mancipetur. Quin si quis unam perdoctus
 artem, aliam praeterea cupuerit, eodem modo permit-
 titur. Vtramque naturis, utram uelit exercet, nisi alterutra
 ciuitas magis egeat. Syphograntorum praecipuum
 ac prope unicum negocium est, curare ac prospicere, ut
 Ocio si pel-
 lendi e Re-
 publica.
 quisquam desideat ociosus, sed uti suae quisque arti se-
 dulo incumbat, nec ab summo mane tamen, ad multa
 usque noctem perpetuo labore, uelut iumenta, fatiga-
 tus. nam ea plusquam seruilis grumna est, quae tamen
 ubique ferè opificum uita est, exceptis Vtopiensibus, qui
 Moderan-
 dus opifi-
 cum labor
 cum in horas uiginti quatuor aequales diem connume-
 rata nocte diuidant, sex duntaxat operi deputant, tres
 ante meridiem, à quibus prandium ineunt, atque à pe-
 dio duas pomeridianas horas, quum interquiescerint,
 tres deinde rursus labori datas, cena claudunt. Quum
 prima

LIBER SECVNDVS. 81.

primam horam ab meridie numerent: sub octauam cubitum eunt. horas octo somnus uendicat. Quicquid inter operis horas ac somni cibiq; medium esset, id suo cuiusq; arbitrio permittitur, non quo per luxum aut segnitiam abutatur, sed quod ab opificio suo liberum, ex animi sententia in aliud quippiam studij bene collocet. has intercapedines pleriq; impendunt literis. Solenne est em̄ publicas quotidie lectiones haberi antelucanis horis, quibus ut intersint, ij duntaxat adiguntur, qui ad literas nominatim selecti sunt. Cæterum ex omni ordine mares simul ac foeminae multitudo maxima ad audiendas lectiones, alij alias, prout cuiusq; fert natura, confluit. Hoc ipsum tempus tamen si quis arti suae malit insumere quod multis usu uenit (quorum animus in nullius cõtemplatione disciplinae confurgit) haud prohibetur, quin laudatur quoq; ut utilis reipublicae. Super cœnam tum unam horam ludendo producant, æstate in hortis, hyeme in aulis illis cõmunibus, in quibus comedunt. Ibi aut musicen exercent, aut se sermone recreant. Aleam atq; id genus ineptos ac perniciosos ludos ne cognoscunt quidem, cæterum duos habent in usu ludos, latrunculorum ludo nõ dissimiles. Alterum numerorũ pugnam, in qua numerus numerũ prædatur. Alterum in quo collata acie cum uirtutibus uitia cõfligunt. Quo in ludo perçẽ scite ostenditur & uitiorum inter se dissidium, & aduersus uirtutes cõcordia. item quæ uitia quibus

Studia literarum.

Lusus in cœnis.

At nunc alea principum lusus est.

Lusus utiles quoq;.

§ 2 V T O P I A E T H O M A E M O R I
 bus se uirtutibus opponant, quibus uiribus aperte oppu-
 gnent, quibus machinamentis ab obliquo adorianur,
 quo praesidio uirtutes uitiorum uires infringant, quibus
 artibus eorum conatus eludant, quibus denique modis
 alterutra pars uictoriae compos fiat. Sed hoc loco ne
 quid erretis, quiddam pressius intuendum est. Etenim
 quod sex duntaxat horas in opere sunt, fieri fortasse po-
 test, ut inopiam aliquam putes necessarium rerum sequi.
 Quod tam longe abest ut accidat, ut id temporis ad
 omnium rerum copiam, quae quidem ad uitae uel necessi-
 tatem requirantur, uel comoditatem non sufficiat modo,
 sed superlit etiam, id quod uos quoque intelligetis, si uo-
 biscum reputetis, apud alias gentes quam magna popu-
 li pars iners degit. Primum mulieres ferè omnes totius
 summae dimidium, aut sicubi mulieres negotiosae sunt,
 ibi ut plurimum, earum uice uiri stertunt. Ad haec sacerdo-
 tum ac religiosorum, quos uocant, quanta quamque ociosa
 turba? Adhaec diuites omnes maxime praediorum domo-
 nos, quos uulgo generosos appellant, ac nobiles, his ad-
 numerosa ipsorum famulitium, totam uidelicet illam cetra-
 torum nebulonum colluuiem, robustos denique ac ualen-
 tes mendicos adiunge, morbum quempiam praetexen-
 tes inertiae: multo certe pauciores esse, quam putaras, in-
 uenies eos, quorum labore constant haec omnia, quibus
 mortales utuntur. Expende nunc tecum, ex his ipsis
 quam pauci in necessarijs opificijs uersantur. Siquidem

Ociosorum
hominum
genera.

πορροφία
μα nobi-
lium.

Prudentis
sime dictum.

ubi

LIBER SECUNDVS. 83

ubi omnia pecunijs metimur, multas artes necesse est exerceri inanes prorsus ac superfluas, luxus tantum ac libidinis ministras. Nam hæc ipsa multitudo quæ nunc operatur, si partiretur in tam paucas artes, quàm paucas comodus naturæ usus postulat, in tanta rerû abundantia, quantam nunc esse necesse sit, precia nimirum uiliora forent, quàm ut artifices inde uitam tueri suâ possent. At si isti omnes, quos nunc inertes artes dstringunt, ac tota in super ocio ac desidia languescens turba: quorum unus quiuis earum rerum, quæ aliorum laboribus suppeditantur, quantum duo earûdem operatores, consumit in opera uniuersi atq; eadem utilia collocarêtur, facile anima duertis, quãtulum temporis ad suppeditanda omnia, quæ uel necessitatis ratio, uel comoditatis efflagitet (adde uoluptatis etiam, quæ quidem uera sit ac naturalis) abunde satis superq; foret. atq; id ipm in Utopia res ipsa perspicuû facit. Nam illic in tota urbe cum adiacente uicina uix homines quingenti ex omni uiorum ac mulierum numero, quorum ætas ac robur operi sufficit, uacatio permittitur. In his Syphograti (quantq; leges eos labore soluerunt) ipsi tamen sese nõ eximunt, quo facilius exemplo suo reliquos ad labores inuitent. Eadẽ immunitate gaudent hi, quibus comendatione sacerdotum persuasus populus occultis Syphograntorû suffragijs ad perdiscendas disciplinas perpetuam uacationem indulget. Quorum si quis cõceptam de se spem

1 2 fefellerit,

Ne magistratus qui dẽ ab opere cessant.

84 V T O P I A E T H O M A E M O R I

fefellerit: ad opifices retruditur, contráque nō ratenter usu
 uenit, ut mechanicus quispiā, subcisiuas illas horas tam
 gnauiter impendat literis, tantum diligentia proficiat,
 ut opificio suo exemptus, in literatorum classem proue-
 hatur. Ex hoc literatorum ordine legati, sacerdotes, Tra-
 nibori, ac ipse denique deligitur princeps, quem illi prisca
 ipsorum lingua Barzanem, recentiore Ademum appel-
 lant. Reliqua ferè multitudo omnis, quum neque ociosa
 sit, nec inutilibus opificijs occupata, prodiuis aestimatio
 est, quam paucae horae quantum boni operis pariāt ad
 ea quae commemorauī, hoc praeterea facilitatis accedit,
 quod in necessarijs plerisque artibus minore opera quam
 aliae gentes opus habent. Nam primum aedificiorum
 aut structura aut resectio ideo tam multorum assiduam
 ubique requirit operam, quod quae pater aedificauit, ha-
 res parum frugi paulatim dilabi sinit, ita quod minimo
 tueri potuit: successor eius de integro impendio magno
 cogitur instaurare, quin frequenter etiam quae domus
 alij ingenti sumptu sterit, hanc alius delicato animo con-
 temnit, eaque neglecta: atque ideo breui collapsa, aliam ali-
 bi impensis non minoribus extruit. At apud Vtopien-
 ses compositis rebus omnibus, & constituta Repub. ra-
 rissime accidit, uti noua collocandis aedibus area deliga-
 tur, & non modo remedium celeriter praesentibus uitjs
 adhibetur, sed etiam imminentibus occurritur. Ita fit, ut
 minimo labore diutissime perdurent aedificia, & id ge-
 nus

Soli litera-
 ri ad magi-
 stratus uo-
 cantur.

Quomo-
 do uicetur
 impensa in
 aedificijs.

L I B E R S E C V N D V S .

85

nus opifices, uix habeant interdum quod agant, nisi
 quod materiam dolare domi, & lapides interim qua-
 drare atq; aptare iubentur, quo (si quod opus incidat)
 maturius possit exurgere. Iam in uestibus uide, quàm
 paucis operis egeant: primum dum in opere sunt, corio
 neglectim aut pellibus amiciuntur, quæ in septennium
 durent. quū procedunt in publicum, superinduunt chla-
 mydem uestem, quæ rudiores illas uestes contegat, eius
 per totam insulam unus color est, atq; is natiuus. Itaq;
 lanei panni non modo multo minus quæ usquam alibi
 sufficit, uerum is ipse quoq; multo minoris impediij est.
 at lini minor est labor, eoq; usus crebrior, sed in lineo so-
 lus candor, in laneo sola mundicies conspicitur, nullum
 tenuioris sili precium est. Itaq; fit, ut quū alibi nusquam
 uni homini quatuor aut quinq; togæ laneæ diuersis co-
 loribus, ac totidem sericiæ tunicæ sufficiant, delicatiori-
 bus paulo ne decem quidem, ibi una quisque contentus
 est plerunq; in biennium. Quippe nec causa est ulla cur
 plures affectet, quas consecutus, neque aduersus frigus
 esset munitior, neque uestitu uideretur uel pilo cultior.
 Quamobrem quum & omnes utilibus sese artibus ex-
 erceant, & ipsarum etiam opera pauciora sufficiant, fit
 nimirum, ut abundante rerum omnium copia, interdum
 in reficiendas (si quæ detritæ sunt) uias publicas im-
 mensam multitudinem educant, persæpe etiam quum
 nec talis cuiuspiam operis usus occurrat, pauciores horas
 1 3 operandi

Quomodo
 in amictu.

De commerciis mutuis

86 V T O P I A E T H O M A E M O R I

operandi publice denuncient. Neq; enim superuacaneo labore ciues inuitos exercent magistratus. quandoquidem eius Reipub. institutio hunc unum scopum in primis respicit, ut quoad p publicas necessitates licet, quam plurimum temporis ab seruitio corporis ad animi libertatem cultumq; ciuibus uniuersis afferatur. In eo enim sitam uitae felicitatem putant.

DE COMMERCIIIS MUTUIS.

SEd iam quo pacto sese mutuo ciues utantur, quae populi inter se commercia, quaeq; sit distribuendarum rerum forma, uideatur explicandum. Quum igitur ex familiaribus constet ciuitas, familias ut plurimum cognationes efficiunt. Nam foeminae (ubi maturuerint) collocatae maritis, in ipsorum domicilia concedunt. At masculi filij, ac deinceps nepotes, in familia permanet, & parentum antiquissimo parent, nisi praeseneclta mente parum ualuerit, tunc enim aetate proximus ei sufficitur. Verum ne ciuitas aut fieri infrequentior, aut ultra modum possit incrementum, cauetur ne ulla familia, quarum millia sex quaeque ciuitas, excepto conuentu, complectitur, pauciores quam decem, pluresue quam sexdecim puberes habeat. Imperum enim nullus praefiniri numerus potest. Hic modus facile seruatur, transcriptis his in rariores familias, qui in plenioribus excrefcunt. At si quando in totum plus iusto abundauerit, aliarum urbium suarum infrequentiam seruiant.

Numerus
ciuium.

LIBER SECVNDVS. 87

ciunt. Quod si forte per totam insulam plus æquo mo-
les intumuerit, tum ex qualibet urbe, descriptis ciuibus
in continente proximo, ubicūq; indigenis agri multum
superest & cultu uacat, coloniam suis ipsorum legibus
propagant, ascitis unà terræ indigenis, si cōiuiere secum
uelint. Cum uolentibus coniuncti in idem uitæ institu-
tum eosdemq; mores, facile coalescunt, idēq; utriusq; po-
puli bono. Efficiūt em̄ suis institutis, ut ea terra utrisq;
abunda sit, quæ alteris aut parca ac maligna uidebatur.
Renuentes ipsorum legibus uiuere, propellunt his fini-
bus, quos sibi ipsi describunt. Aduersus repugnātes bel-
lo conflagunt. nam eam iustissimam belli causam du-
cunt, quum populus quispiam eius soli, quo nō ipse uti-
tur, sed uelut inane ac uacuum possidet, alijs tamen qui
ex naturæ præscripto inde nutriri debeant, usum ac pos-
sessionem interdicat. Si quando ullas ex suis urbibus
aliquis casus eousq; imminuerit, ut ex alijs insulæ parti-
bus, seruato suo cuiusq; urbis modo, refarciri non pos-
sint (quod bis duntaxat ab omni æuo, pestis grassante
seuitia, fertur cōtigisse) remigrantibus è colonia ciuibus
replentur. Perire enim colonias potius patiūtur, quàm
ullam ex insulanis urbibus imminui. Sed ad cōiectum
ciuiam reuertor. Antiquissimus (ut dixi) præest fami-
liæ. Ministri sunt uxores maritis, & liberi parentibus,
atq; in summa minores natu maiorib⁹. Ciuitas omnis
in quatuor æquales partes diuiditur. In medio cuiusq;
partis

Sic excludi
dipot oculo
sa turba
ministro-
rum.

88 V T O P I A E T H O M A E M O R I

Rapacitas
unde.

Tabes ac
fordes pe-
stem inue-
nit civitati-
bus.
Expecudū
laniena di-
dicimus &
homines
iugulare,

partis forum est omnium rerum. Eò in certas domos ope-
ra cuiusq; familiae cõuehuntur, atq; in horrea singulae se-
orsum species distributa sunt. Ab his quilibet patetfa-
miliis quibus ipse suiq; opus habent, petit, ac sine pecu-
nia, sine omni prorsus hostimento quicquid petierit, au-
fert. Quare enim negetur quicquam? quum & omnium
rerum abunde satis sit, nec timor ullus subsit, ne quisq;
plusquam sit opus, flagitare uelit? Nam cur superuacua
petiturus putetur is, qui certum habeat, nihil sibi unq;
defuturum? Nempe auidum ac rapacem aut timor ca-
rendi facit in omni animantū genere, aut in homine so-
la reddit superbia, quae gloriae sibi ducit, superflua re-
rum ostentatione ceteros antecellere, quod uitij genus in
Vtopiensium institutis nullum omnino locum habet.
Adiuncta sunt foris (quae cõmemorauimus) fora cibaria, in
quae non olera modo, arborumq; fructus & panes com-
portantur, sed pisces praeterea quadrupedumq; & auium
quicquid esculentū est, extra urbem locis appositis, ubi
fluento tabum ac fordes eluantur. Hinc deportant pecu-
des occisas, depuratasq; manibus famulorum (nam neq;
suos ciues patiuntur assuescere laniatu animalium, cuius
usu clemētiam, humanissimū naturae nostrae affectum,
paulatim deperire putant, neq; sordidū quicq; atq; im-
mundū, cuius putredine corruptus aer morbū posset in-
uehere) perferri in urbem sinunt. Habet praeterea qui-
libet uicus aulas quaedam capaces, aequali ab sese inuicem
interual

LIBER SECVNDVS. 89

interuallo distantes, nomine quanq; suo cognitās. Has colunt Syphograntī, quarū unicuiq; triginta familiā, uī delictet ab utroq; latere quindecim sunt adscriptā, cibū ibi sumpturā. Obsonatores cuiusq; aulae certa hora cōueniunt in forum, ac relato suorum numero cibum petunt. Sed prima ratio aegrotorum habetur, qui in publicis hospitijis curantur. Nam quatuor habent in ambitu ciuitatis hospitia paulo extra muros, tam capacia, ut totidem oppidulis aequari possint, tum ut neq; aegrotorū numerus quālibet magnus anguste collocaretur, & per hoc incommode: tum quo hī qui tali morbo tenerētur, cuius cōtagio solet ab alio ad alium serpere, longius ab aliorum cœtu semoueri possint. Hæc hospitia ita sunt instructa, atq; omnibus rebus quæ ad salutem conferant referta, tum tam tenera ac sedula cura adhibetur, tam assidua medicorū peritissimorū præsentia, ut quū illuc nemo mittatur inuitus, nemo tamen ferè in tota urbe sit, qui aduersa uale tudine laborans, nō ibi decumbere quā domi suæ præferat. Quū aegrotorum obsonator cibos ex medicorum præscripto receperit, deinceps optima quæq; inter aulas æquabiliter pro suo cuiusque numero distribuuntur, nisi quod principis, pontificis, & Tranibororum respectus habetur, ac legatorū etiam, & exterorū omniū (si qui sunt, qui pauci ac raro sunt) sed his quoq; cum adsunt, domicilia certa atq; instructa parantur. Ad has aulas prandij cœnæq; statis horis tota

Cura
aegrotorū.

Conuiuia
cōmunia,
pmiscuæq;

m sypho-

90 V T O P I A E T H O M A E M O R I

Vt ubiq; li-
bertatis ha-
bet ratio,
ne qd fiat
a coactis.

Fœminæ
ministræ i
cœuiuis.

Syphograntia conuenit, æneæ tubæ clangore commo-
nēfacta, nisi qui aut in hospitij, aut domi decumbunt.
quanquam nemo prohibetur, postquam aulis est satis
factum, è foro domum cibum petere. sciunt enim nemi-
nem id temere facere. Nam & si domi prædere nulli ue-
titum sit, nemo tamen hoc libenter facit, cum neq; ho-
nestum habeatur, & stultum sit deterioris paradi præ-
dij sumere laborem, cum lautum atque opiparum præ-
sto apud aulam tam propinquam sit. In hac aula mi-
nisteria omnia, in quibus paulo plus sordis aut laboris
est, obeunt serui. Cæterum coquendi parandiq; cibi of-
ficium & totius deniq; instruendi conuiuij solæ mulie-
res exercent, cuiusque uidelicet familiæ per uices. Tribus
pluribusue mensis pro numero conuiuarum discumbu-
tur. Viri ad parietem, fœminæ exterius collocantur, ut
si quid his subiti oboriatur mali, quod uterum geren-
tibus interdum solet accidere, imperturbatis ordinibus
exurgant, atque inde ad nutrices abeant. Sedent illæ
quidem seorsum cum lactentibus in cœnaculo quo-
dam, ad id destinato, nunquam sine foco atque aqua
munda, nec absque cunis interim, ut & declinare liceat
infantulos, & ad ignem cum uelint exemptos faceris
liberare, ac ludo reficere. Sux quæq; soboli nutrix est,
nisi aut mors aut morbus impediat. id cum accidit,
uxores Syphograntorum propere nutricem querunt,
nec id difficile est. Nam quæ id præstare possunt, nul-
li officij

LIBER SECVNDVS. 91

li officio sese offerunt libentius, quoniam & omnes
 eam misericordiam laude prosequuntur, & qui educa-
 tur, nutricem parentis agnoscit loco. In antro nutri-
 cum confidunt pueri omnes, qui primum lustrum non
 explevere. ceteri impuberes, quo in numero ducunt
 quicumq; sexus alterius utrius intra nubiles annos sunt,
 aut ministrant discumbentibus, aut qui per ætatem
 nondum ualent, adstant tamen, atque id summo cum
 silentio, utrique, quod à sedentibus porrigitur, eo ue-
 scuntur, nec aliud discretum prandendi tempus ha-
 bent. In medio primæ mensæ (qui summus locus est)
 & cui (nam ea mensa suprema in parte cœnaculi trans-
 uersa est) totus conuentus conspicitur, Syphogran-
 tus cum uxore confidet. His adiunguntur duo ex na-
 tu maximis. Sedent enim per omnes mensas quater-
 ni. At si templum in ea Syphograntia situm est, sacer-
 dos eiusque uxor cum Syphogranto sedent, ut præsi-
 deant. Ab utraque parte collocantur iuniores, post se-
 nes rursus, atque hoc pacto per totam domum & aqua
 les inter se iunguntur, & dissimilibus tamen immiscen-
 tur, quod ideo ferunt institutum, ut senum grauitas ac
 reuerentia (quum nihil ita in mensa fieri diciue potest,
 ut eos ab omni parte uicinos effugiat) iuniores ab im-
 proba uerborum gestuumque licentia cohibeat. Cibo-
 rum fercula non à primo loco deinceps apponuntur,
 sed senioribus primum omnibus (quorum insignes

Laude &
 officio ci-
 ues optie
 inuitantur
 ad recte
 agendum.
 Educatio
 sobolis.

Sacerdos
 supra prin-
 cipem, At
 nunc etiã &
 Episcopi.
 ijs manci-
 piorum ui-
 ce sunt.
 Iuniores
 maioribus
 admixti.

Senū habi-
 ta ratio.

m 2 loci

92 V T O P I A E T H O M A E M O R I

loci sunt) optimus quisque cibus infertur, deinde reliquis æqualiter ministratur. At senes laetitias suas (quarum non tanta erat copia, ut posset totam per domum affatim distribui) pro suo arbitratu circumfidentibus impartuntur. Sic & maioribus natu suus seruetur honos, & commodi tantundem tamen ad omnes peruenit. Omne prandium cenamque ab aliqua lectione auspicantur, quæ ad mores faciat, sed breui tamen, ne fastidiosum sit. Ab hac seniores honestos sermones, sed neque tristes ac infacetos ingerunt. At nec longis logis totum occupant prandium, quin audiunt libenter iuuenes quoque, atque adeo de industria prouocant, quo & indolis cuiusque & ingenij per conuiuij libertatem prodentis selesciant experimentum. Prandia breuiuscula sunt, cenæ largiores, quod labor illa, has somnus & nocturna quies excipit, quam illi ad salubrem concoctionem magis efficacem putant. Nulla cœna sine musica transigitur, nec ullis caret secunda mensa bellarijs. odores inducunt, & unguenta spargunt, nihilque non faciunt, quod exhilarare conuiuas possit. sunt enim hanc in partem aliquanto prodiuiores, ut nullum uoluptatis genus (quo nihil sequatur incommodi) censeant interdictum. Hoc pacto igitur in urbe conuiuiunt, at ruri qui longius ab sese distiti sunt, omnes domi quisque suæ comedunt, nulli enim familiæ quicquam ad uictum deest, quippe à quibus id totum uenit, quo uescantur urbici.

De peregrino

Id hodie
uix monachi
obseruant.
Sermones
in conuiuijs.

Id hodie
medici dantur.

Musica in
conuiuijs.

Voluptas
innoxia non
aspersa

LIBER SECVNDVS.

93

DE PEREGRINATIONE VTOPIENSIVM.

AT si quos aut amicorum alia in urbe comorantiū, aut ipsius etiam uidendi loci desiderium ceperit, à Syphograntis ac Traniboris suis ueniam facile impetrant, nisi si quis usus impediatur. Mittitur ergo simul numerus aliquis cum epistola principis, quæ & datam peregrinandi copiam testatur, & reditus diem præscribit. Vehiculum datur cum seruo publico, qui agat boues & curet. cæterum nisi mulieres in coetu habeant, uehiculum uelut onus & impedimentum remittitur. Toto itinere cum nihil secum efferant, nihil deficit tamen, ubiq; enim domi sunt. Si quo in loco diutius uno die comorentur, suam ibi quisq; artem exercet, atq; ab artis eiusdem operibus humanissime tractantur. Si semet autore quisquam extra suos fines uagetur, deprehensus sine principis diplomate contumeliose habitus, pro fugituo reductitur, castigatus acriter. idem ausus denuo, seruitute plectitur. Quod si quem libido incessat per suæ ciuitatis agros balandi, uenia patris & consentiente coniuge, non prohibetur. Sed in quocunq; rus peruenerit, nullus ante cibus datur, quam ante meridianū operis pensum (aut quantum ante cœnam ibi laborari solet) absoluerit. Hac lege quouis intra suæ urbis fines ire licet. Erit enim non minus utilis urbi, quam si in urbe esset. Iam uidetis q̄ nulla sit usquã ociandi licentia, nullus inertiae pretextus, nulla taberna uinaria, nulla ceruifiaria, nusq; lupanar

94 V T O P I A E T H O M A E M O R I

O sanctā
rēpublicā,
& uel Chri
stianis imi
tandam.

Aequabili
tas facit, ut
omnibus
sufficiat.

Respubl/
ca nihil ali
ud q̄ ma
gna quæ/
dam fami
lia est.

Negocia/
tio Vtopi/
ensium.

lupanar, nulla corruptelæ occasio, nullæ latebræ, cōcilia-
bulum nullum, sed omnium præsentis oculi necessita-
tem aut consueti laboris, aut ocij non inhonesti faciunt.
Quem populi morem necesse est omnium rerum co-
piam sequi. atq; ea quum æquabiliter ad omnes pene-
niat, fit nimirum, ut inops esse nemo aut mendicus pos-
sit. In senatu Amaurotico (quem uti dixi terni quotan-
nis omni ex urbe frequentant) ubi primum constitit,
quæ res quoq; loco abundet, rursus cuius alicubi ma-
lignior proventus fuerit, alterius inopiam, alterius pro-
tinus ubertas explet, atque id gratuito faciunt, nihil ui-
cissim ab his recipientes quibus donant. Sed quæ de
suis rebus unicuique urbi dederint, nihil ab ea repeten-
tes: ab alia, cui nihil impenderūt, quibus egent, accipiūt.
Ita tota insula uelut una familia est. At postquam sa-
tis prouisum ipsis est (quod non antea factum censent,
quàm in bienniū propter anni sequentis euentum pro-
spexerint) tum ex his quæ supersunt, magnam uim fru-
menti, mellis, lanæ, lini, ligni, cocci, & conchyliorum, uel
lerum, ceræ, seui, corij, ad hæc animalium quoq; in alias re-
giones exportant. quarum rerum omnium septimā par-
tem inopibus eius regionis dono dant, reliquam precio
mediocri uenditant. quo ex commercio non eas modo
merces, quibus domi egent (nam id ferè nihil est præter
ferum) sed argenti atq; auri præterea magnam uim in
patriam reportant. Cuius rei diutina consuetudine, su-
pra

LIBER SECVNDVS.

95

pra quam credi possit, ubiq; iam earū rerū copia abun-
dant. Itaq; nunc parum pensi habent, praesente ne pecu-
nia ad in diem uendant, multoq; maximam partem ha-
beant in nominibus, in quibus tamen faciendis non pri-
uatorum unquam, sed confectis ex more instrumentis,
publicam urbis fidem sequuntur. Ciuitas ubi solutionis
dies aduenerit, a priuatis debitoribus exigit creditum,
atq; in ararium redigit, eiusq; pecuniae, quoad ab Uto-
piensibus repetatur, usura fruitur. Illi maximam partem
nunquam repetunt. Nam quae res apud se nullum habet
usum, eam ab his auferre quibus usui est, haud aequum
censent. Caeterum si res ita poscat, ut eius aliquam par-
tem alij populo mutuam daturi sint, tum demum poscunt:
aut quum bellum gerendum est, quam in rem unam to-
tum illum thesaurum, quem habent, domi seruāt, uti aut
extremis in periculis, aut in subitis praesidio sit. potissi-
mum quo milites externos (quos libentius quam suos
ciues obijciunt discrimini) immodico stipendio condu-
cant, gnari multitudine pecuniae hostes ipsos plerunq;
mercabiles, & uel proditione uel infestis etiam signis
inter se committi. Hanc ob causam inestimabilem the-
saurum seruant, at non ut thesaurum tamen, sed ita ha-
bent, quomodo me narrare profecto deterret pudor,
metuentem ne fidem oratio non sit habitura, quod eo
iustius uereor, quo magis mihi sum conscius, nisi uidis-
sem praesens, quam aegre potuissim ipse perducere, ut alte-
ri idem

Ut nusquam
non memi-
nerunt suae
communi-
tatis.

Qua ratio-
ne possit
esse uilis
pecunia.

Satius est
bellum pecu-
nia aut ar-
te declinar-
re, qm mlti
sanguinis
humani ia-
ctura gere-
re.

O artifices.

96 V T O P I A E . T H O M A E M O R I
 ri idem recensenti credere. Neesse est enim ferè quàm
 quicq; est ab eorum qui audiunt moribus alienum, tam
 idem procul illis abesse à fide, quanquã prudens rerum
 æstimator minus fortasse mirabitur, quum reliqua eo-
 rum instituta tam longe ab nostris differant: si argenti
 quoq; atq; auri usus ad ipsorũ potius, q̃ ad nostri mo-
 ris rationem accommodetur. Nempe quum pecunia non
 utantur ipsi, sed in eum seruent euentum, qui ut potest
 usu venire, ita fieri potest ut nunq̃ incidat. Interim au-
 rum argentumq; (unde ea fit) sic apud se habent, ut ab
 nullo pluris æstimetur, quàm rerum ipsarũ natura me-
 retur, qua quis non uidet q̃ longe infra ferrum sunt: ut
 sine quo non hercule magis quàm absq; igni atq; aqua
 uiuere mortales queant, quum interim auro argentoq;
 nullum usum, quo nõ facile careamus, natura tribuerit,
 nisi hominũ stulticia precium raritati fecisset. quin con-
 tra, uelut parens indulgentissima optima quæq; in pro-
 patulo posuerit, ut aërem, aquam, ac tellurem ipsam, loc-
 gissime uero uana ac nihil profutura semouerit. Ergo
 hæc metalla si apud eos in turrim aliquam abstruderentur,
 princeps ac senatus in suspicionem uenire posset (ut
 est uulgi stulta solertia) ne deluso per technam populo
 ipsi aliquo inde commodo fruerentur. porro si phylas
 inde, aliãq; id genus opera fabre excusa conficerent, si
 quãdo incidisset occasio, ut cõflanda sint rursus, atq; in
 militum eroganda stipendium, uident nimirum fore, ut
 ægrè

Aurũ ferro
 uili⁹. quan-
 tũ ad usũ
 attinet.

LIBER SECVNDVS. 97

ægre patiantur auelli, quæ semel in delitijs habere ce-
 pissent. His rebus uti occurrant, excogitauere quãdam
 rationem, ut reliquis ipsorum institutis consentaneam,
 ita ab nostris (apud quos aurum tanti fit, ac tam diligen-
 ter conditur) longissime abhorrentem, eoque nisi peritis
 non credibilem. Nam quũ in fictilibus è terra uitroque
 elegantissimis quidem illis, sed uilibus tamen edant bi- O magnifi-
cã auri con-
tumeliam.
 bantque, ex auro atque argento non in communibus aulis
 modo, sed in priuatis etiam domibus matellas passim,
 ac sordidissima quæque uasa conficiunt. Ad hæc catenas
 & crassas compedes, quibus coërcent seruos, iisdem ex
 metallis operantur. Postremo quoscunque aliquod cri-
 men infames facit, ab horum auribus anuli dependent Aurum ge-
stamen in-
famium.
 aurei, digitos aurum cingit, aurea torques ambit collũ,
 & caput denique auro uincitur. Ita omnibus curant mo-
 dis, uti apud se aurum argentumque in ignominia sint,
 atque hoc pacto fit, ut hæc metalla, quæ ceteræ gentes nõ
 minus ferè dolenter ac uiscera sua distrahi patiuntur,
 apud Vtopienses, si semel omnia res postularet efferri,
 nemo sibi iacturam unius fecisse assis uideretur. Marga Gemme
puerorũ
delitiæ.
 ritas præterea legunt in littoribus, quin in rupibus qui-
 busdam adamantes ac pyropos quoque, neque tamẽ quæ-
 runt, sed oblatos casu perpoliunt. His ornant infantu-
 los, qui ut primis pueritiæ annis, talibus ornamenti glo-
 riantur ac superbiunt, sic ubi plusculum accreuit ætatis,
 cum animaduertunt eiusmodi nugis nõ nisi pueros uti.

n nullo

98 V T O P I A E T H O M A E M O R I

Elegantissi-
ma fabula

nullo parentum monitu, sed suomet ipsorum pudore deponunt. non aliter ac nostri pueri, quum grandescunt nudes, bullas, & pupas abijciunt. Itaque haec tam diuersa ab reliquis gentibus instituta, quam diuersas itidem animorum affectiones pariat, nuncque aequae mihi atque in Anemoliorum legatis indaruit. Venerunt hi Amatorum (dum ego aderam) & quoniam magnis de rebus tractatum ueniebant, aduentum eorum terni illi ciues ex quolibet urbe praeuenerant, sed omnes finitimarum gentium legati, qui eodem ante appulerant, quibus Utopientium perspecti mores erant, apud quos sumptuoso uestitui nihil honoris haberi intelligebant, sericum contemptui esse, aurum etiam infame sciebant, cultu quam poterant modestissimo uenire consueuerant. At Anemolii, quod longius aberant, ac minus cum illis commercij habuerant, quum accepissent eodem omnes, eoque rudi corporis cultu esse, persuasi non habere eos, quo non utebantur, ipsi etiam superbi magis, quam sapientes, decreuerunt apparatus elegantia deos quosdam representare, & miserorum oculos Utopientium, ornatus sui splendore praestringere. Itaque ingressi sunt legati tres cum comitibus centum, omnes uestitu uersicolori, plerique serico, legati ipsi (nam domi nobiles erant) amictu aureo, magnis torquibus & inauribus aureis, ad haec anulis aureis in manibus, monilibus insuper appensis in pileo, quae margaritis ac gemmis affulgebant, omnibus postremo rebus ornati, quae apud

LIBER SECVNDVS. 99

apud Vtopienses aut seruorum supplicia, aut infamiū dedecora, aut puerorum nugamenta fuere. Itaq; operæ precium erat uidere, quo pacto cristas erexerint, ubi suū ornatum cum Vtopiensium uestitu (nam in plateis sese populus effuderat) contulere. contrāq; non minus erat uoluptatis, considerare quā longe sua eos spes expectatioq; fefellerat, quāq; longe ab ea existimatione aberant, quā se consecuturos putauerant. Nempe Vtopiensium oculis omniū, exceptis perq; paucis, qui alias gentes aliqua idonea de causa inuiserāt, totus ille splendor apparatus pudendus uidebatur, & infimum quēque pro dominis reuerenter salutantes, legatos ipsos ex aurearū usu catenarū pro seruis habitos, sine ullo prorsus honore pratermiserunt. Quin pueros quoq; uidisses, qui gemmas ac margaritas abiecerant, ubi in legatorum pileis affixas conspexerunt, compellare matrem ac latus fodere. En mater, quā magnus nebulo margaritis adhuc & gemmulis utitur, ac si esset paruulus. At pater serio etiam illa, tace inquit fili, est opinor quispiam ē Morionibus legatorū. Alij catenas illas aureas reprehēdere, utpote nulli⁹ usus, quippe tā graciles, ut eas facile seruus infringere, tam laxas rursus, uti quum fuerit libitum, possit excutere, & solutus ac liber quouis aufugere. Verum legati postq; ibi unum atq; alterū diem uersati, tantā auri uim in tanta uilitate conspexerunt, nec in minore contumeliā, quā apud se honore habitam uident, dissent,

100 V T O P I A E T H O M A E M O R I

dissent, ad hæc in unius fugitivi serui catenas cõpedesq;
 plus auri atq; argenti congestum, quàm totus ipso-
 rum apparatus cõstiterat, subsidentibus pennis omnẽ
 illum cultum, quo sese tam arroganter extulerant pude-
 facti, seposuerunt. Maxime uero postq; familiaris cum
 Vtopiensibus collocuti, mores eorũ atq; opiniones di-
 dicere, mirantur illi siquidem quenq; esse mortaliũ,
 quem exiguæ gemmularũ aut lapilli dubius oblectet ful-
 gor, cui quidem stellam aliquã, atq; ipsum deniq; solem
 liceat intueri, aut quenq; tam insanum esse, ut nobilior
 ipse sibi ob tenuioris lanæ filum uideatur, siquidẽ hæc
 ipsam (quantũuis tenui filo sit) ouis olim gestauit, nec
 aliud tamen interim quàm ouis fuit. Mirantur item au-
 rum suapte natura tam inutile, nũc ubiq; gentium æsti-
 mari tanti, ut homo ipse, per quem atq; adeo in cuius
 usum id precij obtinuit, minoris multo q; aurũ ipsum
 æstimetur, usq; adeo, ut plumbeus quispiam, & cui non
 plus ingenij sit quàm stipiti, nec minus etiam improbus
 quàm stultus, multos tamẽ & sapientes, & bonos uiros
 in seruitute habeat, ob id duntaxat, quod ei magnus co-
 tigit aureorum numismatum cumulus, quem si qua for-
 tuna, aut aliqua legum strophæ (quæ nihil minus ac for-
 tuna ipsa summis ima permiscet) ab hero illo, ad abie-
 ctissimum totius familiæ suæ nebulonem trãstulerit, si-
 nimirum paulo post, ut in famuli sui famulicium conce-
 dat, uelut appendix additamẽtumq; numismatum. Ca-
 terum

Dubius di-
 xit, ob gẽ-
 mas facti-
 tias, aut cer-
 te dubium
 dixit exi-
 guum ac
 malignũ.

Quã uere
 & q; apte.

LIBER SECVNDVS.

101

rerum multo magis eorum mirantur ac detestantur insaniam, qui diuitibus illis, quibus neq; debent quicquā, neq; sunt obnoxij, nullo alio respectu, quā quod diuites sunt, honores tantum non diuinos impendunt, idēq; cū eos tam sordidos atq; auaros cognoscunt, ut habeāt certo certius ex tanto nūmorum cumulo, uiuētibus illis, ne unum quidem nummulum unquam ad se uenturū. Has atq; huiusmodi opiniones partim ex educatione conceperunt, in ea educti Rep. cuius instituta longissime ab his stulticiā generibus absunt, partim ex doctrina & literis. Nā & si haud multū cuiusq; urbis sunt, qui ceteris exonerati laboribus soli disciplinā deputantur, hi uidelicet, in quibus à pueritia egregiam indolem, eximium ingenium, atq; animum ad bonas artes propensum deprehendere, tamē omnes pueri literis imbuuntur, & populi bona pars, uiri foemināq; per totā uitam horas illas quas ab operibus liberare esse diximus, in literis collocant. Disciplinas ipsorū lingua perdiscūt, est enim neq; uerborum inops, nec insuauis auditu, nec ulla fidelior animi interpretis est. eadem ferē (nisi quod ubiq; corruptior, alibi aliter) magnam eius orbis plagam peruagatur. Ex omnibus his philosophis, quorum nomina sunt in hoc noto nobis orbe celebria, ante nostrum aduentum ne fama quidē cuiusq; eō peruenerat, & tamē in musica dialecticāq; ac numerādi & metiendi scientia, eadem ferē, quæ nostri illi ueteres inuenere. Ceterum ut

Quanto plus sapiunt Vtopiani, q̄ Christianorū uulgus.

Studia & disciplinā Vtopiēsū,

Musica, Dialectica Arithmetica,

u 3 antiquos ca.

102 V T O P I A E T H O M A E M O R I

antiquos omnibus propè rebus exæquât, ita nuperorū
 inuentis dialecticorū longe sunt impares. Nā ne ullam
 quidem regulam inuenerunt earum, quas de restrictio-
 nibus, amplificationibus, ac suppositionibus acutissime
 excogitatis in paruis logicalibus, passim hic ediscūt pu-
 ri. Porrò secundas intentiones tā longe abest ut inuesti-
 gare suffecerint, ut nec hominē ipsum in cōmuni quem
 uocāt, quantē (ut scitis) planè colosseum & quouis Gi-
 gante maiorē, tum à nobis præterea digito demonstra-
 tum, nemo tamē eorū uidere potuerit. At sunt in astro-
 rum cursu, & cœlestiū orbiū motu peritissimi. Quin in-
 strumenta quoq; diuersis figuris soletter excogitarunt,
 quibus solis ac lunæ, & cæterorū item astrorum, quæ in
 ipsorum horizonte uisuntur, motiones ac situs exactissi-
 me cōprehensos habēt. Cæterū amicitias atq; errantiū
 dissidia syderū, ac totam deniq; illam ex astris diuinādi
 imposturā ne somniant quidē. Imbres, uentos, ac cæte-
 ras tempestatum uicissitudines, signis quibusdā longo
 perspectis usu præsentunt. Sed de causis earum rerum
 omniū, & de fluxu maris eiusq; salitate, & in summa
 de cœli mundiçq; origine ac natura, partim eadē quæ ue-
 teres philosophi nostri disserunt, partim ut illi inter se
 dissidēt, ita hi quoq; dum nouas rerū rationes afferūt,
 ab omnibus illis dissentiūt, nec inter se tamē usq; quæq;
 cōueniūt. In ea philosophia parte, qua de moribus agi-
 tur, eadem illis disputantur, quæ nobis de bonis amiti-
 quærun

*Apparet
hoc loco
subesse na-
sum.*

Astrologia

*At hi re-
gnāt inter
Christia-
nos hodie.*

*Physica o-
mniū incer-
tissima.*

*Ethica
Ordo ho-
norum,*

LIBER SECVNDVS. 103

querunt & corporis, & externis, tum utrum boni nomē omnibus his, an solis animi dotibus cōueniat. De uirtute differunt, ac uoluptate, sed omniū prima est ac princeps cōtrouersia, qua nam in re una pluribusue sitā hominis felicitatē putent. At hac in re propensiores aequo uidentur in factionē uoluptatis assertricē, ut qua uel totam, uel potissimā felicitatis humanæ partē definiāt. Et quo magis mireris, ab religione quoq; (quæ grauis & seuera est, ferēq; tristis & rigida) petunt tamē sententiā tādē delicate patrociniū. Neq; enim de felicitate disceptant unq; quin principia quædam ex religione deprompta, tum philosophia, quæ rationibus utitur, cōiungant, sine quibus ad ueræ felicitatis inuestigationē, mancam atq; imbecillam per se rationē putant. Ea principia sunt huiusmodi. Animā esse immortalem, ac dei beneficētia ad felicitatē natā, uirtutibus ac benefactis nostris præmia post hanc uitā, flagitijs destinata supplicia. Hac tametsi religionis sint, ratione tamen censent ad ea credenda & concedenda perduci, quibus è medio sublatis, sine ulla cunctatione pronunciant neminē esse tam stupidū, qui non sentiat petendam sibi per fas ac nefas uoluptatem. hoc tantum caueret, ne minor uoluptas obstet maiori, aut eā persequatur, quā inuicē retaliet dolor. Nam uirtutem asperā ac difficilē sequi, ac nō abigere modo suauitatē uitæ, sed dolorem etiā sponte perpeti, cuius nullū expectes fructum (quis enim potest esse fructus, si post mortem

Fines bonorum.
Utopiant felicitatem honesta uoluptate metiuntur.

Principia philosophiæ & religionis petenda.
Theologia Utopiellū.

Animorū immortalitas, de qua hodie non pauci etiā Christiani dubitant.
Ut nō quæuis expetenda uoluptas, ita nec dolor affertandus nisi uirtutis causa.

104 V T O P I A E T H O M A E M O R I
 mortem nihil assequeris, quū hanc uitam totam in sua-
 uiter, hoc est, misere traduxeris) id uero dementissimū
 ferunt. Nunc uero non in omni uoluptate felicitatem,
 sed in bona atque honesta sitam putant. Ad eam enim
 uelut ad summum bonum, naturam nostram ab ipsa
 uirtute pertrahi, cui sola aduersa factio felicitatem tri-
 buit. Nempe uirtutem definiunt secundum naturam ui-
 uere, ad id siquidem à deo institutos esse nos. Eum uero
 naturæ ductum sequi, quisquis in appetendis fugien-
 disq; rebus obtemperat rationi. Rationem potro mor-
 tales primum omnium in amorem ac uenerationem di-
 uinæ maiestatis incēdere, cui debemus & quod sumus,
 & quod compotes esse felicitatis possumus, secundum
 id commonet atq; excitat nos, ut uitam quàm licet mi-
 nime anxiam ac maxime lætam ducamus ipsi, cæterisq;
 omnibus ad idem obrinendum adiutores nos pro na-
 turæ societate præbeamus. Neq; enim quisq; unquam
 fuit tam tristis ac rigidus affectu uirtutis & osor uolupta-
 tis, qui ita labores, uigilias, & squalores indicat tibi, ut
 non idem ali- rū inopiam atq; incōmoda leuare, te pro-
 tua uirili iubeat, & id laudandum humanitatis nomine
 censeat, hominem homini saluti ac solatio esse, si huma-
 num est, maxime (qua uirtute nulla est homini magis
 propria) aliorum mitigare molestiam, & sublata tristi-
 tia uitæ iucunditati, hoc est, uoluptati reddere. Quid tu
 natura quencq; instiget, ut sibimet idem præstet. Nam
 aut

Hoc iuxta
 Stoicos.

LIBER SECVNDVS. 105

aut mala est uita iucunda, id est, uoluptaria, quod si est, non solum neminem ad eam debes adiutare, sed omnibus utpote noxiam ac mortiferam, quantū potes adimere, aut si conciliare alijs eam, ut bonam, non licet modo, sed etiam debes, cur non tibi in primis ipsi? cui non minus propitium esse te, quā alijs decet. Neque enim quū te natura moneat, uti in alios bonus sis, eadem te rursus iubet, in te met sæuum atque inclementem esse. Vitam ergo iucundam inquirunt, id est, uoluptatem, tanquā operationum omnium finem, ipsa nobis natura præscribit, ex cuius præscripto uiuere, uirtutem definiunt. At quum natura mortales inuitet ad hilarioris uitæ mutuuum subsidium (quod certe merito facit, neque enim tam supra generis humani sortem quisquē est, ut solus naturæ curæ sit, quæ uniuersos ex æquo fouet, quos eiusdem formæ communione complectitur) eadem te nimirū iubet etiā atque etiā obseruare, ne sic tuis comodis obsecundes, ut aliorū procures incōmoda. Seruanda igitur censent non inita solum inter priuatos pacta, sed publicas etiā leges, quas aut bonus princeps iuste promulgauit, aut populus nec oppressus tyrānide nec dolo circumscriptus, de partendis uitæ commodis, hoc est, materia uoluptatis, communi consensu sanxit. His inoffensis legibus tuum curare commodum, prudentia est: publicum præterea, pietatis: Sed alienam uoluptatem præreptum ire, dum consequare tuam, ea uero iniuria est, contra tibi aliquid ipsi

At nūc quidam accerunt dolores, uelut in his sita sit religio, cū ferendū potius sint si incidant ad pietatis officium terdēt, aut naturæ necessitate accidant.

Pacta & leges.

106 V T O P I A E T H O M A E M O R I

demere, quod addas alijs, id demum est humanitatis ac
 benignitatis officiū, quod ipsum nunq̄ tantū aufert cō
 modi, quantū refert. Nam & beneficiorum uicissitudine
 pensatur, & ipsa benefacti conscientia, ac recordatio cha
 ritatis eorum & beneuolentiæ, quibus benefeceris, plus
 uoluptatis affert animo, quàm fuisset illa corporis qua
 abstinuisti. Postremo (quod facile persuadet animo li
 benter assentienti religio) breuis & exiguæ uoluptatis ui
 cem, ingenti ac nunq̄ interituro gaudio rependit deus.
 Itaq; hoc pacto censent, & excussa sedulo & perpensare
 omnes actiones nostras, atq; in his uirtutes etiā ipsas,
 uoluptatē tandem uelut finem felicitatemq; respicere.

Voluptas
quid, Voluptatē appellant omnē corporis animiue motū
 statumq; in quo uersari natura duce delectet. Appeti
 tionē naturæ non temere addunt. Nam ut quicquid na
 tura iucundum est, ad quod neq; per iniuriam tenditur,
 nec iucundius aliud amittitur, nec labor succedit, nō sen
 sus modo, sed recta quoq; ratio persequit̄, ita quæ præ
 ter naturam dulcīa sibi mortales uanissima conspiratio
 ne confingunt (tanq̄ in ipsis esset perinde res ac uoca
 bula cominutare) ea omnia statuunt adeo nihil ad felī
 citatem facere, ut plurimū officiant etiam, uel eo quod
 quibus semel insederunt, ne ueris ac genuinis oblecta
 mentis usquam uacet locus, totum prorsus animū falsa
 uoluptatis opinione præoccupāt. Sunt enim perquam
 multa, quæ quum suapte natura nihil contineant sua
 uitatis

LIBER SECUNDVS. 107

uitatis, imò bona pars amaritudinis etiam plurimum
 peruersa, tum improbarum cupiditatum illecebra, non
 pro summis tantum uoluptatibus habeantur, uerum
 etiam inter præcipuas uitæ causas numerentur. In hoc
 adulterinæ uoluptatis genere, eos collocant, quos ante
 memorauimus, qui quo meliorem togam habent, eo sibi
 meliores ipsi uidentur. qua una in re, bis errant. Neque
 enim minus falsi sunt, quod meliorem putant togam suam,
 quam quod se. Cur enim si uestis usum spectes, tenuior
 nis fili lana præstat crassiori: at illi tamen tanquam natura
 nõ errore præcelleret, attollunt cristas, & sibimet quoque
 præcij credunt inde non nihil accedere. eoque honorem,
 quem uilius uestiti sperare non essent ausi, elegantiori
 togæ uelut suo iure exigunt, & prætermissi negligentius
 indignantur. At hoc ipsum quoque uanis & nihil profu-
 turis honoribus affici, an nõ eiusdem inscitie est? Nam
 quid naturalis & ueræ uoluptatis affert nudatus alte-
 rius uertex, aut curuati poplites? hoc cene tuorum popli-
 tum dolori medebitur? aut tui capitis phrenesim leua-
 bit? In hac fucata uoluptatis imagine, mirum quam
 saauiter insaniunt ij qui nobilitatis opinione sibi blan-
 diuntur ac plaudunt, quod eiusmodi maioribus na-
 sci contigerit, quorum longa series diues (neque enim
 nunc aliud est nobilitas) habita sit, præsertim in præ-
 dijs, nec pilo quidem minus sibi nobiles uidentur,
 etiam si maiores nihil inde reliquerint, aut relictum
 o 2 ipsi

Error eorū
 qui sibi ob-
 cultum pla-
 cent.

Stulti ho-
 nores.

Vana no-
 bilitas.

108 V T O P I A E T H O M A E M O R I

Stultiss/
ma uolun/
tas ex gē/
mis.

Opinio ho/
minū pre/
cīū addit,
aut adimit/
gemmis.

Mira fictio
& aptissi/
ma.

ipsi obliguerint. His adnumerant eos, qui gemmis ac lapillis (ut dixi) capiuntur, ac dii quodammodo sibi uidentur facti, si quando eximium aliquem consequantur, eius praesertim generis, quod sua tempestate maximo apud suos aestimetur. neque enim apud omnes, neque omnino tempore eadem genera sunt in precio: Sed nec nisi exemplum auro, ac nudum comparant. Imò ne sic quidem, nisi adiurato uenditore, & praestanti cautionem, ueram gemmam ac lapidem uerum esse, tam solliciti sunt, ne oculis eorum ueri loco adulterinus imponat. At spectaturo tibi, cur minus praebet oblectamenti factitius, quem tuus oculus non discernit à uero? Vterque ex aequo ualere debet, tibi non minus hercle quam caeco. Quid hi qui superfluas opes adseruant, ut nullo acerui usu, sed sola contemplatione delectentur, num ueram percipiunt, an falsa potius uoluptate luduntur? aut hi qui diuerso uisio aurum, quo nunquam sint usuri, fortasse nec uisuri amplius, abscondunt, & solliciti ne perdant, perdunt. quid enim aliud est, usibus demptum tuis, & omnium fortasse mortalium telluri reddere? & tu tamen abstruso thesauro uelut animi iam securus letitia gestis. Quem si quis furto sustulerit, cuius tu ignarus furti, decem post annis obieris, toto illo decennio, quo subtracta pecunia superfuisti, quid tua retulit, surreptum an saluum fuisse? utroque certe modo tantuadem usus ad te peruenit. Ad has taceat Alea. ineptas letitias, aleatores (quorum insaniam auditu, non

L I B E R S E C V N D V S. 109

usu cognouere) uenatores præterea, atq; aucupes adiun- Venatio.
 gunt. Nam quid habet, inquit, uoluptatis, talos in al-
 ueum proijcere, quod toties fecisti, ut si quid uolupta-
 tis inesset, oriri tamē potuisset ex frequenti usu satietas;
 aut quæ suauitas esse potest, ac non fastidium potius,
 in audiendo latratu atq; ululatu canum? aut qui maior
 uoluptatis sensus est, cum leporē canis insequitur, quàm
 quum canis canem? nempe idem utrobiq; agitur, accur-
 ritur enim, si te cursus oblectet. At si te cædis spes, lania-
 tus expectatio sub oculis peragendi retinet, misericor-
 diam potius mouere debet, spectare lepusculum à cane,
 imbecillum à ualidiore, fugacem ac timidū à feroce, in-
 noxium deniq; à crudeli discerptum. Itaq; Vtopienses At hæc ho-
die ars est
deorū auli-
corum.
 totum hoc uenandi exercitiū, ut rem liberis indignā, in-
 laniis (quā artem per seruos obire eos supra diximus)
 reiecerunt. infimam enim eius partem esse uenationem
 statuūt, reliquas eius partes & utiliores & honestiores,
 ut quæ & multo magis cōferant, & animalia necessitatis
 duntaxat gratia perimant, quum uenator ab miseri ani-
 malculi cæde ac laniatu, nihil nisi uoluptatē petat. Quā
 spectandæ necis libidinem in ipsis etiam bestijs, aut ab
 animi crudelis affectu censent exoriri, aut in crudelitātē
 deniq; assiduo tam efferæ uoluptatis usu defluere. Hæc
 igitur & quicquid est eiusmodi (sunt enim innumera)
 quæ antequam pro uoluptatibus mortalium uulgus habeat, illi
 tamen quū natura nihil insit suaue, planē statuunt, cum
o 3 uera

110 V T O P I A E T H O M A E M O R I

uera uoluptate nihil habere commercij. Nam quod uulgo sensum iucunditate perfundunt (quod uoluptatis opus uideatur) nihil de sententia decedunt. non enim ipsius rei natura, sed ipsorum peruersa consuetudo in causa est. cuius uitio fit, ut amara pro dulcibus amplectantur. Non aliter ac mulieres grauidæ picem & seuum corrupto gustu, melle mellitius arbitratur. Nec cuiusquam tamen aut morbo, aut consuetudine deprauatum iudicium mutare naturam, ut non aliarum rerum, ita nec uoluptatis potest. Voluptatum, quas ueras fatentur, species diuersas faciunt. Siquidem alias animo, corpori alias tribunt. Animo dant intellectum, eamque dulcedinem, quam ueri contemplatio pepererit. Ad hæc sua uis additur bene actæ uitæ memoria, & spes non dubia futuri boni. Corporis uoluptatem in duas partiuntur formas. quarum prima sit ea, quæ sensum perspicua suauitate perfundit, quod aliàs earum instauratione partium fit, quas insitus nobis calor exhauferit. Nam hæc cibo potuque redduntur, aliàs dum egeruntur illa, quorum copia corpus exuberat. hæc suggeritur, dum excrementis intestina purgamus, aut opera liberis datur, aut ullius prurigo partis frictu scalpituue lenitur. Interdum uero uoluptas oritur, nec redditura quicquam quod membra nostra desiderant, nec ademptura quo laborent, cæterum quæ sensus nostros tamen ui quadam occulta, sed illustri motu titillet afficiatque, & in se conuertat.

qualis

Citta in grauidis.

Veræ uoluptatis species.

Voluptates corporis.

L I B E R S E C V N D V S. . . . 111

qualis ex musica nascitur. Alteram corporeæ uoluptatis formã eam uolunt esse, quæ in quieto atq; æquabili corporis statu consistat, id est nimirũ sua cuiusq; nullo interpellata malo sanitas. Hæc siquidẽ si nihil eam doloris oppugnet, per se ipsa delectat, etiam si nulla extrinsecus adhibita uoluptate moueatur. Quanc̃q; em̃ sese minus offert, minusq; offert sensui, t̃p̃ tumida illa ededi bibendiq; libido, nihilo tãmen secius multi eam statuunt uoluptatũ maximã, omnes ferẽ Vtapienses magnã & uelut fundamentum omnium ac basim fatentur, ut quæ uel sola placidam & optabilem uitæ conditionem reddat, & qua sublata, nullus usquã reliquus sit cuiq; uoluptati locus. Nã dolore prorsus uacare, nisi adsit sanitas, stuporẽ certe, non uoluptatẽ uocant. Iam dudum exploratum est apud eos decretũ illorũ, qui stabilem & trãquilam sanitatem (nam hæc quoq; quæstio gnauiter apud eos agitata est) ideo non habendã pro uoluptate censebant, quod præsentẽ non posse dicerent, nisi motu quopiam extrarío sentiri. Verũ contra nunc in hoc propè uniuersi conspirant, sanitatem uel in primis uoluptati esse. Etenim quũ in morbo, inquit, dolor sit, qui uoluptati implacabilis hostis est, non aliter ac sanitati morbus, qd̃ ni uicissim insit sanitatis tranquillitati uoluptas: nihil em̃ ad hæc rem referre putãt, seu morbus dolor esse, seu morbo dolor inesse dicat. Tantũdẽ em̃ utroq; modo est facti. Quippe si sanitas aut uoluptas ipsa sit, aut necessario

Valcat
possessor
oportet.

112 V T O P I A E T H O M A E M O R I

rio uoluptatem pariat, uelut calor igni gignitur, nimirum utrobique efficitur, ut quibus immota sanitas adest, his uoluptas abesse non possit. Præterea dum uescimur, inquirunt, quid aliud quam sanitas, quæ labefactari cœperat, aduersus esurientem (cibo commilitone) depugnat, in qua dum paulatim inualefcit, ille ipse profectus ad solitum uigorem, suggerit illam, qua sic reficimur, uoluptatem. Sanitas ergo quæ in conflictu lætatur, eadem non gaudebit adepta uictoriam: Sed pristinum robur, quod solum toto conflictu petiuerat, tandem feliciter affecuta, protinus obstupescet: nec bona sua cognoscat, atque amplexabitur. Nam quod non sentiri sanitas cœta est, id uero per se procul à uero putant. Quis enim uigilans, inquirunt, sanum esse se non sentit, nisi qui non est: quem ne tantus aut stupor, aut lethargus adstringit, ut sanitatem non iucundam sibi fateatur, ac delectabilem. At delectatio quid aliud quam alio nomine uoluptas est? Amplectuntur ergo in primis animi uoluptates (eas enim primas omnium principesque ducunt) quarum potissimam partem censent ab exercitio uirtutum bonæque uitæ conscientia proficisci. Earum uoluptatum quas corpus suggerit, palmam sanitati deferunt. Nam edendi bibendique suauitatem, & quicquid eandem oblectamenti rationem habet, appetenda quidem, sed non nisi sanitatis gratia statuunt. Neque enim per se iucunda esse talia, sed quatenus aduersæ ualeitudini clanculum surrepent.

LIBER SECVNDVS. 113

surreptenti resistunt. ideoq; sapienti sicuti magis depre-
candos morbos, quàm optandam medicinam, & dolo-
res profligandos potius, quàm adsciscenda solatia, ita
hoc quoq; uoluptatis genere non egere, quàm deliniri
præstiterit. quo uoluptatis genere si quisquã se beatum
putet, is necesse est, fateatur se tum demum fore felicissi-
mum, si ea uita contigerit, quæ in perpetua fame, siti,
pruritu, esu, potatione, scalptu, frictuq; traducatur, quæ
quàm non fœda solum, sed misera etiam sit, quis non
uidet? Infimæ profecto omnium hæ uoluptates sunt,
ut minimæ synceræ, neq; enim unquã subeunt, nisi con-
trarijs coniunctæ doloribus. Nempe cum edendi uo-
luptate copulatur esuries, idq; nō satis æqua lege. Nam
ut uehementior, ita longior quoq; dolor est. quippe &
ante uoluptatem nascitur, & nisi uoluptate unà commo-
nente non extinguitur. Huiusmodi ergo uoluptates, ni-
si quatenus expedit necessitas, haud magni habendas
putant. Gaudent tamē etiam his, gratiq; agnoscunt na-
turæ parentis indulgentiã, quæ fœtus suos ad id quod
necessitatis causa tam assidue faciundū erat, etiam blan-
dissima suauitate pelliceat. Quanto enim in tædio ui-
uendū erat, si ut ceteræ ægritudines, quæ nos infestant
rarius, ita hi quoq; quotidiani famis ac sitis morbi, uene-
nis ac pharmacis amaris essent abigendi? At formam,
uires, agilitatem, hæc ut propria iucundaq; naturæ do-
na libenter fouent. Quin eas quoq; uoluptates, quæ per
p aures,

114 V T O P I A E T H O M A E M O R I

aures, oculos, ac nares admittunt. quas natura proprias ac peculiare esse homini uoluit (neque enim aliud animalium genus, aut mundi formam pulchritudinemque suspicit, aut odorem, nisi ad cibi discrimen, ulla commouetur gratia, neque consonas inter se, discordesque sonorum distantias internoscit) & has inquam, ut iucunda quaedam uitae condimenta persequuntur. In omnibus autem hunc habet modum, ne maiorem minor impediatur, neque dolorem aliquando uoluptas pariat, quod necessario sequi censent, si inhonesta sit. At certe formae decus contemnere, uires deterere, agilitatem in pigritiam uertere, corpus exhaurire ieiunijs, sanitati iniuriam facere, & cetera natura blandimenta respicere, nisi quis haec sua commoda negligat, dum aliorum publicam uel ardentius procurat, cuius laboris uice maiorem a deo uoluptatem expectet, alioquin ob inanem uirtutis umbram, nullius bono semet affligere, uel quo aduersa ferre minus moleste possit, nunquam fortasse uentura. hoc uero putant esse dementissimum, animique & in se crudelis, & erga naturam ingratiissimi, cui tanquam debere quicquam dedignetur, omnibus eius beneficijs renunciat. Haec est eorum de uirtute ac uoluptate sententia, qua nisi sanctius aliquid inspiret homini, caelitus immissa religio, nullam inuestigari credunt humana ratione ueriores, qua in re recte ne an secus sentiant, excutere nos neque tempus patitur, neque necesse est, quippe qui narranda eorum instituta

Annotandum
& hoc diligenter.

LIBER SECVNDVS.

115

non etiam tuenda suscepimus. Caterum hoc mihi certe
 persuadeo, ut ut sese habeant hæc decreta, nusquam neq;
 præstantiorem populum, neq; feliciorem esse republi- *Felicitas*
 cam. Corpore sunt agili uegetoq; uiriū amplius quàm *Vtopiēsiū*
 statura promittat. nec ea tamen improcera. Et quū neq; *ac deseri-*
 solo sint usquequaq; fertili, nec admodum salubri cælo, *ptio.*
 aduersus aerem ita sese temperantia uictus muniunt,
 terræ sic medentur industria, ut nusquam gentium sit
 frugis pecorisq; prouentus uberior, aut hominum uiua
 dora corpora, paucioribusq; morbis obnoxia. Ita q; nō
 ea modo quæ uulgo faciunt agricolæ, diligenter ibi ad-
 ministrata conspicias, ut terrā natura maligniorem, arte
 atque opera iuuent, sed populi manibus alibi radicibus
 euulsam sykiam, alibi consitam uideas: qua in re habita
 est non ubertatis, sed uecturæ ratio, ut essent ligna aut
 mati, aut fluuijs, aut urbibus ipsis uiciniora, minore cū
 labore terrestri itinere, fruges quàm ligna longius
 afferuntur. Gens facilis ac faceta, solers, ocio gaudens,
 corporis laborum (quum est usus) satis patiens. Ceterū
 alijs haudquaq; sanè appetens, animi studijs infatiga- *Vtilitas fin*
 ta. Qui quum à nobis accepissent de literis & disciplina *guæ græcæ*
 Græcorum (nam in Latinis, præter historias ac Poetas,
 nihil erat quod uidebantur magnopere probaturi) mi- *Docilitas*
 rum quanto studio contenderunt, ut eas liceret ipsis no- *Vtopiēsiū*
 stra interpretatione p̄discere. Cœpimus ergo legere, ma- *mira,*
 gis adeo primū, ne recusare laborē uideremur, q̄ quod
 p 2 fructum

116 V T O P I A E T H O M A E M O R I
 fructum eius aliquem speraremus. At ubi paulum pro-
 cessimus, ipsorum diligētia fecit, ut nostram haud frustra
 impēdendam animo statim praeiperemus. Siquidem
 literarum formas tam facile imitari, uerba tam expedite
 pronunciare, tam celeriter mandare memoriae. & tanta
 cum fide reddere coeperunt, ut nobis miraculi esset loco,
 nisi quod pleraque pars eorum, qui non sua solum sponte
 accensi, uerum senatus quoque decreto iussi, ista sibi di-
 scenda sumpserunt: È numero scholasticorum selectissimis
 ingenijs, & matura aetate fuerunt. Itaque minus quam
 triennio nihil erat in lingua, quod requirerent bonos
 autores, nisi obstat libri menda, inoffense perlegerent.
 Eas literas, ut equidem conficio, ob id quoque facilius ar-
 ripuerunt, quod nonnihil illis essent cognatae. Suspicor
 enim eam gentē à Graecis originem duxisse, propterea
 quod sermo illorum caetera ferè Persicus, nonnulla Graeci
 sermonis uestigia seruet in urbium ac magistratuum
 uocabulis. Habent ex me (nam librorum sarcinam me-
 diocrem loco mercium quarto nauigaturus in nauem
 conieci, quod mecum planè decreueram nunquam potius
 redire quam cito) Platonis opera pleraque, Aristotelis
 plura, Theophrastū item de plantis, sed pluribus, quod
 doleo, in locis mutilum. In librum enim, dum nauiga-
 bamus, negligentius habitum, cercopithetus incidit,
 qui lasciuens ac ludibundus, paginas aliquot hinc atque
 inde euulsas lacerauit. Ex his qui scripsere grammati-
 cam.

At nunc si
 pites & cau-
 dices dicā
 tur literis,
 felicissima
 ingenia uo-
 lupratibus
 corrumpun-
 tur.

LIBER SECVNDVS. 117

cam, Lascarem habent tantum, Theodorum enim non aduexi mecum, nec dictionarium aliquem præter Hesychium ac Dioscoridem. Plutarchi libellos habent charissimos, & Luciani quoq; facetijs ac lepore capiuntur. Ex Poëtis habent Aristophanem, Homerum, atq; Euripidem, tum Sophodem minusculis Aldi formulis. Ex historicis Thucydidem atq; Herodotum, necnon Herodianum. Quin in re medica quoq; sodalis meus Tricius Apinatus aduexerat secum parua quædam Hippocratis opuscula, ac Microtechnen Galeni, quos libros Medicina
utilissima. magno in precio habent: siquidem & si omnium ferè gentium re medica minime egent, nusquam tamen in maiore honore est, uel eo ipso quod eius cognitionem numerat inter pulcherrimas atq; utilissimas partes philosophiæ, cuius ope philosophiæ dum naturæ secreta scrutantur, uidentur sibi non solum admirabilem inde uoluptatem percipere, sed apud autorem quoque eius atq; opificem summam inire gratiam. Quæ cæterorum Cõtemplatio naturæ more artificum, arbitratur, mundi huius uisendam machinam homini (quem solum tantæ rei capacem fecit) exposuisse spectandam, eoq; chariorem habere, curiosum ac sollicitum inspectorem, operisque sui admiratorem, quàm eum qui uelut animal expers mētis, tantum ac tam mirabile spectaculum stupidus immotusq; neglexerit. Vtopiensium itaque exercitata literis ingenia mire ualent ad inuentiones artium, quæ faciant aliquid

p 3 ad

118 V T O P I A E T H O M A E M O R I

ad commodæ uitæ compendia. Sed duas tamē debent nobis Chalcographorum & faciendæ chartæ, nec solis tamen nobis, sed sibi quoq; bonam eius partem. Nam quum ostenderemus eis libris chartaceis impressas ab Aldo literas, & de chartæ faciendæ materia, ac literas imprimendi facultate loqueremur, aliquid magis quàm explicaremus (neq; enim quisquam erat nostrum qui alterutram calleret) ipsi statim acutissime cōiecerunt rem, & quum ante pellibus, corticibus, ac papyro tantum scriberent, iam chartam illico facere, & literas imprimere tentarunt: quæ quum primo non satis procederent, eadem sæpius experiendo, breui sunt utrūq; consecuti, tantūq; effecerunt, ut si essent Græcorum exemplaria librorum, codices deesse non possent. At nunc nihil habent amplius, quàm à me commemoratum est, id uero quod habent impressis iam libris, in multa exemplariorum millia propagauere. Quisquis eò spectandi gratia uenerit, quem insignis aliqua dos ingenij, aut longa peregrinatione usum, multarum cognitio terrarum commendet (quo nomine gratus fuit noster appulsus) promis animis excipitur. Quippe libenter audiunt, quid ubiq; terrarum geratur. Cæterum mercandi gratia non admodum frequenter appellitur. Quid enim ferrent, nisi aut ferrum, aut quod quisque referre mallet, aurum argentūue? Tum quæ ex ipsis exportanda sint, ea conuulsius putant ab se efferri, quàm ab alijs illinc per-
quo

De servis

LIBER SECVNDVS.

119

quo & exterarum undiq; gentes exploratiores habeant, neque maritimarum rerum usum ac peritiam oblitum erant.

DE SERVIS.

PRO servis neque bello captos habent nisi ab ipsis Mira huius gentis æquitas. gesto, neque seruorum filios, neq; deniq; quenq; quem apud alias gentes seruientem possent comparare, sed aut si cuius apud se flagitium in seruitium uertitur, aut quos apud exterarum urbes (quod genus multo frequentius est) admissum facinus destinavit supplicio. Eorum enim multos, interdum æstimatos uili, sæpius etiam gratis impetratos, auferunt. Hæc seruorum genera non in opere solum perpetuo, uerumetiam in uinculis habent, sed suos durius, quos eo deploratiores, ac deteriora meritis exempla censent, quod tam præclara educatione ad uirtutem egregie instructi, contineri tamen ab scelere non potuerint. Aliud seruorum genus est, quum alterius populi mediastinus quispiam laboriosus ac pauper elegerit apud eos sua sponte seruire. Hos honeste tractant, ac nisi quod laboris, utpote confectis, imponitur plusculum, non multo minus clementer ac cives habent, uolentem discedere (quod non sæpe fit) neque retinent inuitum, neque inanem dimittunt. Agrotantes, ut dixi, magno cum adfectu curant, nihilq; De ægrotis. profus omitunt, quo sanitati eos uel medicinæ, uel uictus obseruatione restituant. Quin insanabili morbo

120 V T O P I A E T H O M A E M O R I
 bo laborantes affidendo, colloquendo, adhibendo de-
 mum quæ possunt leuamenta, solantur. Cæterum si
 non immedicabilis modo morbus sit, uerumetiam per-
 petuo uexet atq; discruciet, tum sacerdotes ac magistra-
 tus hortantur hominem: quandoquidem omnibus ui-
 tæ munijs impar, alijs molestus ac sibi grauis morti iam
 suæ superuiuat: ne secū statuat pestem diutius ac luem
 alere, néue quum tormentum ei uita sit, mori dubitet,
 quin bona spe fretus, acerba illa uita uelut carcere atque
 aculeo, uel ipse semet eximat, uel ab alijs eripi se sua uo-
 luntate patiatur, hoc illum quum non commoda, sed
 supplicium abrupturus morte sit prudenter facturum,
 quoniam uero sacerdotum in ea re consilijs, id est inter-
 pretum dei, sit obsecuturus, etiam pie sancte q̄p̄ facturū.
 Hæc quibus persuaserint, aut inedia sponte uitā finiunt,
 aut sopiti sine mortis sensu soluuntur. Inuitum uero ne-
 minem tollunt, nec officij erga eum quicq̄p̄ imminuunt,
 persuasos hoc pacto defungi honorificum. Alioqui qui
 mortem sibi consciuerit, causa non probata sacerdo-
 tibus & senatui, hunc neque terra neq; igne dignantur,
 sed in paludem aliquam turpiter insepultus abiicitur.
 Fœmina non ante annum duodeuicesimū nubit. Mas
 non nisi expletis quatuor etiā amplius. Ante cōiugium
 mas aut fœmina si conuincatur furtiue libidinis, graui-
 ter in eū eamue animaduertitur, coniugio q̄p̄ illis in totū
 interdicitur, nisi uenia principis noxam femiserit, sed &
 pater

Mors spō-
 tanca.

De contu-
 gijis.

LIBER SECVNDVS.

121

pater & materq; familias, cuius in domo admissum flagitium est, tanquā suas partes parum diligenter tutati, magnæ obiacēt infamiæ, id facinus ideo tam seuerè uindiciant, quod futurum prospiciunt, ut rari in cōiugalem amorem coalescerent, in quo aetatem omnem cum uno uideant exigendam, & perferendas insuper, quas ea res affert, molestias, nisi à uago cōcubitu diligenter arceantur. Porro in deligendis coniugibus ineptissimū ritum (uti nobis uisum est) adprimēq; ridiculum, illi serio ac seuerè obseruant. Mulierem enim, seu uirgo seu uidua sit, grauis & honesta matrona proco nudam exhibet, ac probus aliquis uir, uicissim nudum puellæ procum sistit. Hunc morem quum uelut ineptum ridentes improbaremus, illi contra ceterarum omnium gentium insignem demirari stultitiam, qui quū in equuleo comparando, ubi de paucis agitur nummis, tam cauti sint, ut quamuis ferè nudum nisi detracta sella tamen, omnibusq; reuulsis ephippijs recusent emere, ne sub illis operculis huleus aliquod delitesceret, in deligenda coniuge, qua ex re aut uoluptas, aut nausea sit, totam per uitā comitatura, tam negligēter agant, ut reliquo corpore uestibus obuoluto, totam mulierē uix ab unius palmæ spacio (nihil enim præter uultum uisitur) aestiment adiungantq; sibi non absq; magno (si quid offendat postea) male coherendi periculo. Nam neq; omnes tam sapientes sunt, ut solos mores respiciant, & in ipsorum quoq;

Et si parū uerecūde, haud tamen incaute.

q sapientum

122 V T O P I A E T H O M A E M O R I

sapientum coniugijs, ad animi uirtutes non nihil addi-
 tamenti, corporis etiam dotes adijciunt, certe tam foeda
 deformitas latere sub illis potest inuolucris, ut alienare
 prorsus animum ab uxore queat, quum corpore iam se
 iungi non liceat: Qualis deformitas, si quo casu contin-
 gat post contractas nuptias, suam quisque sortem ne-
 cesse ferat, ante uero ne quis capiatur insidijs, legibus et
 ueri debet, idcirco tanto maiore studio fuit curandum,
 quod & soli illarum orbis plagarum singulis sunt cōten-
 ti coniugibus, & matrimonium ibi haud saepe aliter q̄
 morte soluitur, nisi adulterium in causa fuerit, aut mo-
 rum non ferenda molestia. Nempe alterutri sic offensa
 facta ab senatu coniugis mutandi uenia, alter infamem
 simul ac coelibem perpetuo uitam ducit. Alioquin inui-
 tam coniugem, cuius nulla sit noxa, repudiare, quod cor-
 poris obtigerit calamitas, id uero nullo pacto ferunt,
 nam & crudele iudicant tum quenq̄ deserere, cum maxi-
 me eget solatio, & senectuti, quum & morbos afferat, &
 morbus ipsa sit, incertam atq; infirmam fidem fore. Ce-
 terum accidit interdum, ut quum non satis inter se con-
 iugum conueniant mores, repertis utriq; alijs, quibus
 cum sperent se suauius esse uicturos, amborum sponte
 separati, noua matrimonia contrahant, haud absq; se-
 natus autoritate tamen, qui nisi causa per se atq; uxores
 suas diligenter cognita, diuortia non admittit. Imò ne
 sic quidem facile, quod rem minime utilem sciunt fir-
 mande

LIBER SECVNDVS. 123
 mandæ coniugum charitati, facilem nouarum nuptiarum spem esse propositam. Temeratores coniugij grauissima seruitute plectuntur, & si neuter erat cœlebs, iniuriam passi (uelint modo) repudiatis adulteris, coniugio inter se ipsi iunguntur alioquin quibus uidebitur. At si læforum alteruter erga tam male merentem coniugem in amore persistat, tamen uti coniugij lege non prohibetur, si uelit in opera damnatum sequi, ac riditque interdum, ut alterius pœnitentia alterius officiosa sedulitas miserationem commouens principi, libertatem rursus impetret. Cæterum ad scelus iam relapso nex infligitur. Cæteris facinoribus nullam certam pœnam lex ulla præstituit, sed ut quodcūq; atrox, aut contra uisum est, ita supplicium Senatus decernit. Vxores mariti castigant, & parentes liberos, nisi quid tam ingens admiserint, ut id publice puniri morum inter sit. Sed ferè grauissima quæque scelera seruitutis incommodo puniuntur, id siquidem & sceleratis non minus triste, & Reipublicæ magis commodum arbitrantur, quàm si mactare noxios & protinus amoliri festinent. Nam & labore quàm nece magis profunt, & exemplo diutius alios ab simili flagitio deterrent, quod si sic habiti rebellent atque recalcitrent, tum demum uelut indomitæ belluæ, quos coërcere carcer & catena non potest, trucidantur. At patientibus non adimitur omnis omnino spes, quippe longis domiti
 q z malis

Aestimatio supplicij penes magistratum.

124 V T O P I A E T H O M A E M O R I
malis, si eam poenitentiam praese ferant, quae peccatum
testetur, magis eis displicere, quam poenam, principis in
terdum praerogativa, interdum suffragijs populi aut ma-
Stupri so-
licitati poe-
na.
Voluptas
e Morionib-
bus.
Fucata for-
ma.
Et praemiss-
inuitandi ci-
ues ad offi-
cium.
tigitur seruitus, aut remittitur. Sollicitas se ad stuprum,
nihilominus quam stuprasse periculi est. In omni siqui-
dem flagitio certum destinatumque conatum aequant
facto, neque enim id quod defuit ei, putant prodesse de-
bere, per quem non sterit, quo minus nihil defuerit. Mo-
riones in delictijs habentur, quos ut affecisse contume-
lia magno in probro est, ita voluptatem ab stultitia ca-
pere non uetant. Siquidem id Morionibus ipsis max-
mo esse bono censent, cuius qui tam seuerus ac tristis
est, ut nullum neque factum neque dictum rideat, ei tur-
dum non credunt, ueriti ne non satis indulgenter cure-
tur ab eo, cui non modo nulli usui, sed ne oblectamen-
to quidem (qua sola dote ualent) futurus esset. Irri-
de deformem aut mutilum, turpe ac deforme non ei, qui
ridetur, habetur, sed irrisori, qui cuiquam quod in eius po-
testate non erat ut fugeret, id uitij loco stulte exprobre-
Ut enim formam naturalem non tueri, segnis atque inerti-
ducunt, sic adiuumentum ab fucis quaerere, infamis apud
illos insolentia est. Vsu enim ipso sentiunt, quam nec
ullum formae decus uxores aequae ac morum probitas
reuerentia commendat maritis. Nam ut forma non ni-
li sola capiuntur, ita nemo nisi uirtute atque obsequio
retinetur. Non poenis tantum deterrent a flagitijs, sed
propositis

LIBER SECVNDVS. 125

propositis quoq; honoribus ad uirtutes inuitat, ideoq; statuas uiris insignibus, & de republica præclare meritis in foro collocant, in rerum bene gestarum memoriam, simul ut ipsorum posteris, maiorum suorum gloria calcet & incitamentum ad uirtutem sit. Qui magistratum ullum ambierit, ex spes omnium redditur. Conuiuunt amabiliter, quippe nec magistratus ullus insolens, aut terribilis est, patres appellantur, & exhibent. iisdem deferitur, ut debet, ab uolentibus honor, non ab inuitis exigitur. Ne principem quidē ipsum, uestis aut diadema, sed gestatus frumenti manipulus discernit, ut Pontificis insigne est prælatus cereus. Leges habent perquam paucas, sufficiunt enim sic institutis paucissimæ. Quin hoc in primis apud alios improbant populos, quod legum interpretumq; uolumina non infinita sufficiunt. Ipsi uero censent iniquissimum, ullos homines his obligari legibus, quæ aut numerosiores sint, quàm ut perlegi queant, aut obscuriores, quàm ut à quouis possint intelligi. porrò causidicos, qui causas tractent callide, ac leges uafre disputent: prorsus omnes excludunt. censent enim ex usu esse, ut suam quisque causam agat, eademque referat iudici, quæ narraturus patrono fuerat. Sic & minus ambagum fore, & facilius elici ueritatem, dum eo dicente, quem nullus patronus fucum docuit, iudex solerter expendit singula, & contra uersutorum calumnias simplicioribus ingenijs opitulatur. hæc apud

Dignatus
ambitus.
Honor ma
gistratuū.
Dignitas
principis.

Leges pau
cæ.

Aduocato
rum inuti
lis turba.

126 V T O P I A E T H O M A E M O R I

alias gentes, in tanto perplexissimarum aceruo legum difficile est obseruari. Cæterum apud eos unusquisque est legis peritus. Nam & sunt (ut dixi) paucissimæ, & interpretationum præterea ut quæq; est maxime crassa, ita maxime æquam censent. Nempe quum omnes leges (inquirunt) ea tantum causa promulgentur, ut ab his quisque sui commonefiat officij, subtilior interpretatio paucissimos admonet (pauci enim sunt qui assequantur) quum interim simplicior ac magis obuius legum sensus, omnibus in aperto sit, alioquin quod ad uulgius attinet, cuius & maximus est numerus, & maxime eget admonitu, quid referat utrum legem omnino non condas, an conditam in talem interpreteris sententiam, quam nisi magno ingenio & longa disputatione nemo possit eruere, ad quam inuestigandam neque crassum uulgi iudicium queat attingere, neque uita in comparando uictu occupata sufficere. His eorum uirtutibus incitati finitimi, qui quidem liberi sunt, & sua spontis (multos enim ipsi iam olim tyrannide liberauerunt) magistratus sibi, ab illis alij quotannis, alij in lastrum impetrant, quos defunctos imperio, cum honore ac laude reducant, nouosq; secum rursus in patriam reuehant. Atque hi quidem populi optime profecto ac saluberrime Reipublicæ suæ consulunt, cuius & salus & perniciës, quum ab moribus magistratum pendeat, quos nam potuissent elegisse prudentius, quàm qui neq;

L I B E R S E C V N D V S. 127.
neq; ullo precio queāt ab honesto deduci (utpote quod breui sit remigraturis inutile) ignoti ciuibus, aut prauo cuiusquam studio aut similitate flecti. Quæ duo mala, affectus atq; auaritiæ, sicubi incubuere iudicijs, illico iustitiam omnem, fortissimum Reipublicæ neruum, dissoluunt. Hos Vtopiani populos, quibus qui imperent, ab ipsis petuntur, appellant socios: cæteros quos beneficijs auxerunt, amicos uocant. Fœdera quæ reliquæ inter se gentes toties ineunt, frangunt ac renouant, ipsi nulla cum gente feriunt. Quorsum enim fœdus, inquit, quasi non hominem homini satis natura conciliet, quam qui contempserit, hunc uerba scilicet putes curaturum. In hanc sententiam eò uel maxime trahuntur, quod in illis terrarū plagis, fœdera pacta q; principum solent parum bona fide seruari. Etenim in Europa, idq; his potissimū partibus, quas CHRISTI fides & religio possidet, sancta est & inuiolabilis ubiq; maiestas fœderum, partim ipsa iustitia & bonitate principum, partim summorum reuerentia, metuq; Pontificum, qui ut nihil in se recipiunt ipsi, quod non religiosissime præstant, ita cæteros omnes principes iubent, ut pollicitis omnibus modis immorentur, tergiuersantes uero pastoralis censura & seueritate compellunt. Merito sanè censent turpissimam rem uideri, si illorum fœderibus absit fides, qui peculiari nomine fideles appellantur. At in illo nouo orbe terrarū, quem circulus æquator uix tam longe ab hoc

128 V T O P I A E T H O M A E M O R I

ab hoc nostro orbe semouet, quàm uita moresq; diffi-
dent, foederum nulla fiducia est, quorum ut quoq; pluri-
mis ac sanctissimis ceremonijs innodatum fuerit, ita ci-
tissime soluitur inuēta facile in uerbis calumnia, quæ sit
interim de industria dictant callide, ut nunquā tam fir-
mis adstringi uinculis queant, quin elabantur aliqua
foedusque & fidem pariter eludant. Quam uafriorem
imò quam fraudem dolumq; si priuatorum deprehē-
derent interuenisse contractui, magno supercilio rem se-
crilegam & furca dignam clamitarent, hi nimirum ipsi
qui eius consilij principibus dati, semet gloriantur auto-
res. Quo fit ut iustitia tota uideatur, aut non nisi plebea
uirtus & humilis, quæq; longo interuallo subsidat in-
fra regale fastigium, aut uti saltem duo sint, quarum al-
tera uulgus deceat pedestris & humirepa, neue usquam
septa transilire queat, multis undiq; restricta uinculis, al-
tera principum uirtus, quæ sicuti sit quàm illa popularis
augustior, sic est etiam longo interuallo liberior, ut cui
nihil non liceat, nisi quod non libeat. Hos mores ut di-
xi principum, illic foedera tam male seruantium peccato
in causa esse, ne ulla feriant Vtopienses, mutaturi fortal-
se sententiam si hic uiuerent. Quanquam illis uidetur ut
optime seruentur, male tamen inoleuisse foederis omni-
no sancienti consuetudinem, qua fit, ut (perinde ac si
populum populo, quos exiguo spacio collis tantum
aut riuus discriminat, nulla naturæ societate copularetur
hostes

De re militari

LIBER SECVNDVS.

129

hostes atque inimicos inuicem sese natos putent, meritoque in mutuam grassari perniciem, nisi foedera prohibeant, quin his ipsis quoque initis, non amicitiam coalescere, sed manere praedandi licentiam, quatenus per imprudentiam dictandi foederis, nihil quod prohibeat satis caute comprehensum in pactis est. At illi contra censent, neminem pro inimico habendum, à quo nihil iniuriae profectum est. Naturae consortium, foederis uice esse, & satius ualentiusque homines inuicem beneuolentia quam pactis, animo quam uerois, connecti.

DE RE MILITARI.

Bellum utpote rem planè belluinam, nec ulli tamen belluarum formæ in tam assiduo, atque homini est usu, summopere abominantur, contraque morem gentium fermè omnium nihil æque ducunt inglorium, atque petitam è bello gloriam. eoque licet assidue militari sese disciplina exerceant, neque id uiri modo, sed foeminae quoque statis diebus, ne ad bellum sint, quum exigat usus, inhabiles: non temere capessunt tamen, nisi quo aut suos fines tueantur, aut amicorum terris infusos hostes propulsent, aut populum quempiam tyrannide pressum miserati (quod humanitatis gratia faciunt) suis uiribus Tyranni iugo & seruitute liberent. Quamquam auxilium gratificantur, amicis non semper quidem quo se defendant, sed interdum quoque illatas retulient,

130 V T O P I A E T H O M A E M O R I

lient, atque ulciscantur iniurias. uerum id ira demum faciunt, si re adhuc integra consulantur ipsi, & probata causa, repetitis ac non redditis rebus, belli autores inferendi sint, quod non tunc solum decernunt, quoties hostili incurſu abacta est praeda, uerum tum quoque multo infestius, quum eorum negociatores usquam gentium uel iniquarum praetextu legum, uel sinistra deriuatione bonarum, iniustam subeunt, iustitiae colore, calumniam. Nec alia fuit eius origo belli, quod pro Nephelogetis aduersus Alaopolitas, paulo ante nostram memoriam, Vtopienses gessere, quam apud Alaopolitas Nephelogetarum mercatoribus illata praetextu iuris (ut uisum est ipsis) iniuria certe, siue illud ius, siue ea iniuria fuit, bello tam atroci est uindicata, quum ad proprias utriusque partis uires, odiaque circumiectarum etiam gentium studia atque opes adiungerentur, ut florentissimis populorum alijs concussis, alijs uehementer afflictis, orientia ex malis mala, Alaopolitarum seruitus demum ac deditio finierit, qua in Nephelogetarum (neque enim sibi certabant Vtopienses) potestatem concessere, gentis florentibus Alaopolitarum rebus, haud quaquam cum illis conferendae. Tam acriter Vtopienses amicorum, etiam in pecunijs, iniuriam persequuntur, suas ipsorum non item, qui sicubi circumscripti bonis excidant, modo corporibus absit uis, haecenus irascuntur, uti quoad satisfactio fiat, eius commercio gentis abstineant.

LIBER SECVNDVS. 131

abstineant. Non quod minoris sibi curæ ciues, quàm socij sint, sed horum tamē pecuniā intercipi, ægrius quàm suam ferunt, propterea quod amicorum negotiatores, quoniā de suo perdunt priuato, graue uulnus ex iactura sentiunt. At ipsorum ciuibus nihil nisi de publica perit, præterea quod abundabat domi, ac ueluti supererat, alioqui non emittendum foras. Quo fit, uti intertrimentum citra cuiusquam sensum accidat. Quo circa nimis crudele censent id damnū multorum ulcisci mortibus, cuius damni incommodum nemo ipsorum aut uita, aut uictu persentiscat. Cæterum si quis suorum usquam per iniuriam debilitetur aut occidat, siue id publico factum consilio, siue priuato sit, per legatos re comperta, nisi deditis noxijs placari nō possunt, quin illico bellum denuncient. Noxæ deditos, aut morte, aut seruitio puniunt. Cruentæ uictoriæ non piget modo eos, sed punit quoq; reputātes inscitiam esse quamlibet preciosas merces nimio emisse. arte doloq; uictos, oppressos hostes impendio gloriātur, triūphumq; ob eam rem publicus agunt, & uelut re strenue gesta trophæum erigunt. tunc enim demum uiriliter sese iactant, & cum uirtute gessisse, quoties ita uicerint, quomodo nullum animal præter hominē potuit, id est, ingenij uiribus. Nam corporis inquit, ursi, leones, apri, lupi, canes, cæteraq; belluæ dimicant, quarum ut pleræq; nos robore ac ferocia uincunt, ita cunctæ ingenio & ratione superantur.

Magno
empta ui
ctoria.

132 V T O P I A E T H O M A E M O R I
Hoc unum illi in bello spectant, uti id obtineant, quod
si fuissent ante consequuti, bellum non fuerant illaturis
aut si id res uetet, tam seueram ab his uindictam expo-
tunt, quibus factum imputant, ut idem ausuros in po-
sterum terror absterreat. Hos propositi sui scopos de-
stinant, quos mature petunt, at ita tamē, uti prior uitan-
di periculi cura, quā laudis aut famæ cōsequendæ sit.
Itaq; protinus indicto bello, schedulas ipsorum publi-
co signo roboratas, locis maxime conspicuis hostiliter
ræ, clam uno tempore multas appendi procurant, qui-
bus ingentia pollicentur præmia, si quis principem ad-
uersarium sustulerit: deinde minora quantū illa quoq;
egregia decernunt, pro singulis eorum capitibus, quo-
rum nomina in iisdem literis proscribunt, hi sunt, quos
secundum principem ipsum, autores initi aduersus se
consilij ducunt. Quicquid percussori præfinit, hoc ge-
minant ei, qui uiuum ē proscriptis aliquem ad se perdu-
xerint, quum ipsos quoq; proscriptos, præmijs iisdem,
addita etiam impunitate, contra socios inuitant. Itaq;
fit celeriter, ut & ceteros mortales suspectos habeant, &
sibi inuicem ipsi neq; fidentes satis, neq; fidi sint, maxi-
moq; in metu & non minore periculo uersentur. Nam
sæpenumero constat euenisse, uti bona pars eorum, &
princeps in primis ipse, ab his proderetur, in quibus ma-
ximam spem reposuerunt. Tam facile quoduis in faci-
nus impellunt munera, quibus illi nullum exhibent mo-
dum.

LIBER SECVNDVS. 133
dam. Sed memores in quantum discrimen hortantur,
operam dant, uti periculi magnitudo beneficiorum mo-
le compensetur. eoque non immensam modo auri uim,
sed prædia quoque magni redditus in locis apud amicos
tutissimis, propria ac perpetua pollicitatur, & summa cū
fide præstāt. Hunc licitandi mercandique hostis morem,
apud alios improbatum, uelut animi degeneris crudele
facinus, illi magnæ sibi laudi ducunt tanquam pruden-
tes, qui maximis hoc pacto bellis, sine ullo profus præ-
lio defungantur, humanique ac misericordes etiam, qui
paucorum nece noxiorum, numerosas innocentium ui-
tas redimant, qui pugnando fuerint occubaturi. Partim
è suis, partim ex hostibus, quorum turbam uulguisque
non minus fermè quàm suos miserantur, gnari non sua
sponte eos bellum capeffere, sed principum ad id furis
agi. Si res hoc pacto non procedat, dissidiorum semina
iaciunt aluntque, fratre principis, aut aliquo è nobilibus
in spem potiundi regni perducto. Si factiones inter-
næ languerint, finitimas hostibus gentes excitant, com-
mittuntque, erato uetusto quoquam titulo, quales nunquam
regibus defunt, suas ad bellum opes polliciti, pecuniam
affluenter suggerunt. Ciues parcissime, quos tam unice
habent charos, tantique sese mutuo faciunt, ut neminem
sint è suis cum aduerso principe libenter commutaturi.
At autum argentumque, quoniam unum hunc in usum
omne seruant, haud grauatim erogant. utpote non mi-
nus

134 V T O P I A E T H O M A E M O R I

nus commode uicturi, etiam si uniuersum impenderet.
Quin praeter domesticas diuitias est illis foris quoque
infinitus thesaurus, quo plurimae gentes, uti ante dixi,
in ipsorum aere sunt, ita milites undique conductos ad
bellum mittunt, praesertim ex Zapoletis. Hic populus
quingentis passuum millibus ab Utopia distat, orien-
tem solem uersus, horridus, agrestis, ferox, syluas mon-
tesque asperos, quibus sunt innutriti, praefertunt. Dura
gens, aestus, frigoris, & laboris patiens, deliciarum expers
omnium, neque agriculturae studens, & cum aedificiorum,
tum uestitus indiligens, pecorum duntaxat curam ha-
bent. Magna ex parte uenatu & raptu uiuunt. Ad so-
lum bellum nati, cuius gerendi facultatem studiose quaerunt,
reperitam cupide amplectuntur, & magno numero egressi,
cuius requirenti milites uili semet offerunt. Hanc unam uitae
artem nouerunt, qua mors quaeritur, sub quibus merent,
acriter pro his & incorrupta fide dimicant. Verum in nullum
certum diem sese obstringunt, sed ea lege in partes ueniunt,
ut posteriore die uel ab hostibus oblato maiore stipendio sint
staturi, iisdem perendie rursus inuitati plusculo, remigrant.
Rarum oritur bellum, in quo non bona pars illorum in utroque
sint exercitu, itaque accidit quotidie, ut sanguinis necessitudine
coniuncti, qui & iisdem in partibus conducti, familiarissime
semet inuicem utebantur, paulo post in contrarias distracti
copias, hostiliter concurrant, & infestis animis

LIBER SECVNDVS. 135

mis, obliuisci generis, immemores amicitiae, mutuo sese cō/
fodiant, nulla alia causa in mutuam incitati perniciem,
quam quod à diuersis principibus exigua pecuniola
conducti, cuius tam exactam habent rationem, ut ad
diurnū stipendium unius accessione assis facile ad com
mutandas partes impellantur. Ita celeriter imbiberunt
auariciam, quæ tamen nulli est eis usui. Nam quæ san
guine quærunt, protinus per luxum, & eum tamen mi
serum consumunt. Hic populus Vtopiensibus aduer
sus quosuis mortales militat, quod tanti ab his eorum
conducatur opera, quanti nusquam alibi. Vtopienses
siquidem ut bonos quærunt, quibus utantur, ita hos
quoq; homines pessimos, quibus abutantur, quos quū
usus postulat, magnis impulsos pollicitationibus, maxi
mis obijciunt periculis, unde plerunq; magna pars nun
quam ad exigenda promissa reuertitur: superstitionibus,
quæ sunt polliciti, bona fide, persoluunt, quo ad similes
ausus incenduntur. Neq; enim pensi quicquam habent,
quam multos ex eis perdāt. rati de genere humano ma
ximam merituos gratiam se, si tota illa colluue populi
tam tetri ac nepharij, orbem terrarum purgare possent.
Secundum hos eorum copijs utuntur, pro quibus ar
ma capiunt, deinde auxiliaribus cæterorum amicorum
turmis. Postremo suos ciues adiungunt, è quibus ali
quem uirtutis probatæ uirum, totius exercitus summæ
preficiunt. Huic duos ita substituunt, uti eo incolumi,
ambo

136 V T O P I A E T H O M A E M O R I

ambo priuati sint, capto aut interempto, alter è duobus uelut hæreditate succedat, eiq; ex euentu tertius, ne (ut sunt bellorum sortes uariæ) periclitante duce, totus perturbetur exercitus. È quaq; ciuitate delectus exercetur ex his, qui sponte nomen profitentur, neque enim inuitus quisquam foras in militiam truditur, quod persuasum habeant, si quis sit natura timidior, non ipsum modo nihil facturum strenue, sed metum etiam comitibus incussurum. Cæterum si quod bellum ingruat in patriam, ignauos huiusmodi, modo ualeant corpore, in naues mixtos melioribus collocant: Aut in mœnibus sparsim disponunt, unde non sit refugiendi locus, ita suorum pudor hostis in manibus, atque adempta fuga spes, timorem obruunt, & sæpe extrema necessitas in uirtutem uertitur. At sicuti ad extremū bellum ex ipsis nemo protrahitur nolens, ita scæminas uolentes in militiam comitari maritos, adeo non prohibent, ut exhortentur etiam, & laudibus incitent, profectas cum suis quanq; uiro, pariter in acie constituunt: tum sui quenq; liberi, affines, cognati circumstant, ut hi de proximo sint mutuo sibi subsidio, quos maxime ad ferendas in uicem suppetias natura stimulat. In maximo probro est coniunx absque coniuge redux, aut amisso parente reuersus filius, quo fit, uti si ad ipsorum manus uentum sit modo perstent hostes, longo & lugubri prælio ad interitionem usque decernatur. Nempe ut omnibus curant

LIBER SECVNDVS. 137

rant modis ne ipsis dimicare necesse sit, modo bello possint vicaria conductitorum manu defungi. Ita quum vitari non potest, quin ipsi incant pugnam, tam intrepidè capessunt, quàm quoad licuit, prudenter detrectabant. nec tam primo ferociunt impetu quàm mora sensim & duratione inualescunt, tam affirmatis animis, ut interim citius quàm auerti queant: Quippe uictus illa securitas, quæ cuiq; domi est, ademptaque de posteris anxia cogitandi cura (nam hæc solitudo generosos ubique spiritus frangit) sublimem & uinci dedignantem facit. Ad hæc militaris disciplinæ peritia fiduciam præbet, postremo rectæ opinionēs (quibus & doctrina, & bonis Reipublicæ institutis imbuti à pueris sunt) uirtutem addunt, qua neque tam uilem habent uitam, ut temere prodigant, neque tam improbe charam, ut quum honestas ponendam suadeat, auare turpiterq; retineant. Dum ubique pugna maxima feruet, lectissimi iuuenes coniurati deuotiq; ducem sibi deposcunt aduersum, hunc aperte inuadunt, hunc ex insidijs adoriuntur, idem eminus, idem cominus petitur, longoque ac perpetuo cuneo, summissis assidue in fatigantium locum recentibus, oppugnatur. raroque accidit (ni sibi fuga prospiciat) ut non intereat, aut uiuus in hostium potestatem ueniat. Si ab ipsis uictoria sit, haudquaquam cæde grassantur. fugatos enim comprehendunt, quàm occidunt libentius, neque unquam ita persequuntur fugientes,

Dux potissimum impetendus, quo citius finiatur bellum.

138. V T O P I A E T H O M A E M O R I

gientes, ut non unam interim sub signis instructam ad-
em retineant, adeo nisi ceteris superati partibus, po-
strema acie sua uictoriam adepti sint, elabi potius ho-
stes uniuersos sinant, quàm insequi fugientes, perturba-
tis suorū ordinibus inluescant. memores sibi nec haud
semel usu uenisse, ut mole totius exercitus uicta profu-
gatāque, quum hostes uictoria gestientes, hac atque
illac abeuntes persequerentur, pauci ipsorum in subli-
dijs collocati, ad occasiones intenti, dispersos ac palan-
tes illos, & praesumpta securitate negligentes derrepente
adorti, totius euentum praelij mutauerunt. extortaque
è manibus tam certa & indubitata uictoria, uicti ui-
ctores inuicem uicerunt. Haud facile dictu est, astutio-
res instruendis insidijs, an cautiore ad uitandas siena-
fugam parare credas, quum nihil minus in animo ha-
bent, contra quum id consilij capiunt, nihil minus co-
gitare putes. Nam si nimium sese sentiunt aut nume-
ro, aut loco premi, tunc aut noctu, agmine silente, ca-
stra mouent, aut aliquo stratagemate eludunt, aut in-
terdiu ita sensim sese referunt, tali seruato ordine, ut
non minus periculi sit cedentes quàm instantes ado-
riri. Castra diligentissime communiunt fossa praeter
lataque, terra quæ egeritur introrsum reiecta, nec in
eam rem opera mediastrinorum utuntur, ipsorum ma-
nibus militum res agitur, totusque exercitus in opere
est, exceptis qui pro uallo in armis ad subitos casus ex-
cubant.

LIBER SECVNDVS. 139

tubant. Itaque tam multis adnitentibus, magna multumque amplexa loci munimenta, omni fide citius perficiunt. Armis utuntur ad excipiendos ictus, firmis, nec ad motum gestumue quemlibet ineptis, adeo ut ne natando quidem molesta sentiant. Nam armati natare inter militaris disciplinae rudimenta confuescunt, tela sunt eminus sagittae, quas acerrime simul & certissime iaculantur, non pedites modo, sed ex equis etiam: communis uero non gladij, sed secures uel acie letales, uel pondere, seu caesim, seu punctim feriant. Machinas excogitant solertissime, factas accuratissime caelant, ne ante proditae quam res postulet, ludibrio magis quam usui sint. in quibus fabricandis hoc in primis respiciunt, uti uectu faciles & habiles circumactu sint. Initas cum hostibus inducias tam sancte obseruant, ut ne lacefferint quidem uiolent. Hostilem terram non depopulantur, neque segetes exurunt: imò ne hominum equorumue pedibus conterantur, quantum fieri potest, prouident, rati in ipsorum usus crescere. Inermem neminem ledunt, nisi idem speculator sit. Deditas urbes tuentur, at nec expugnatas diripiunt: sed per quos deditio est impedita, eos enecant, caeteris defensoribus in seruitutem addictis. Imbellem turbam omnem relinquunt intactam. Si quos deditioem suasisse comprehenderit, his è damnatorum bonis aliquam partem impartiant, reliqua sectione auxiliares donat. Nam ipsorum

s z nemo

Formae armorum.

De inducijs.

De religionibus utopiensium

140. V T O P I A E T H O M A E M O R I

At hodie nemo quicquam de præda capit. Cæterum confecto
 uictores bello, non amicis impensas in quos insumpsere, sed uictis
 maximam partem de cæcis imputant, exiguntque eo nomine partim pecuniam
 pendunt. quam in similes bellorum usus referuant, partim præ-
 dia quæ sint ipsis apud eos perpetua non exigui cen-
 sus. Huiusmodi redditus nunc apud multas gentes ha-
 bent, qui uarijs ex causis paulatim nati, supra septin-
 genta ducatorum millia in singulos annos excreuerunt,
 in quos è suis ciuibus aliquos emittunt, quaestorum no-
 mine, qui magnifice uiuant, personamque magnatuum
 illic præ se ferant, at multum tamen superest quod in-
 feratur arario, nisi malint eidem genti credere, quod
 saepe tantisper faciunt, quoad uti necesse sit, uixque acci-
 dit unquam, ut totam reposcant. Ex his prædijs par-
 tem assignant illis, qui ipsorum hortatu tale discrimen
 adeunt, quale ante monstraui, si quis princeps armis
 aduersus eos sumptis, eorum ditionem paret inuade-
 re, magnis illico uiribus extra suos fines occurrunt, non
 neque temere in suis terris bellum gerunt, neque ulla
 necessitas tanta est, ut eos cogat aliena auxilia in insu-
 lam suam admittere.

DE RELIGIONIBVS V TOPIENSIVM.

Religiones sunt non per insulam modo, uerum per
 regulas etiam urbes uariae, alijs Solem, Lunam alijs
 alijs aliud errantium syderum dei uice uenerantibus
 sunt

LIBER SECVNDVS. 141

Sunt quibus homo quispiam, cuius olim aut uirtus, aut gloria enituit, non pro deo tantum, sed pro summo etiam deo suspicitur. At multo maxima pars, eademque longe prudentior, nihil horum, sed unum quoddam numen putant, incognitum, æternum, immensum, inexplicabile, quod supra mentis humanæ captum sit, per mundum hunc uniuersum, uirtute, non mole diffusum, hunc parentem uocant, Origines, auctus, progressus, uices, finesque rerum omnium. huic acceptos uni referunt, nec diuinos honores alij præterea ulli applicant. Quin cæteris quoque omnibus, quanquam diuersa creditibus, hoc tamen cum istis conuenit, quod esse quidem unum censent summum, cui & uniuersitatis opificium & prouidentia debeatur, eumque communiter omnes patria lingua Mythram appellant, sed eo dissentiunt, quod idem alius apud alios habetur. Autumante quoque quicquid id sit, quod ipse summum dicit, eandem illam prorsus esse naturam, cuius unius numini ac maiestati, rerum omnium summa, omniū consensu gentium tribuitur. Cæterum paulatim omnes ab ea superstitionum uarietate desciscunt, atque in unam illam coalescunt religionem, quæ reliquas ratione uidentur antecellere. Neque dubium est, quin cæteræ iam pridem euauissent, nisi quicquid improspere cuiquam inter mutandæ religionis consilia fors obiecisset, non id accidisse casu, sed coelitus immissum interpreta-

S 3 retur

142 V T O P I A E T H O M A E M O R I

retur timor tanquam numine, cuius relinquebatur cultus, impium contra se propositum uindicante. At posteaquam acceperunt à nobis CHRISTI nomen, doctrinam, mores, miracula, nec minus mirandam tot martyrum constantiam, quorum sponte fusus sanguis, tam numerosas gentes in suam sectam longe lateque traduxit, non credas quàm pronis in eam affectibus etiam ipsi concesserint, siue hoc secretius, inspirante deo, siue quod eadem ei uisa est hæresi proxima, quæ est apud ipsos potissima, quanquam hoc quoque fuisse non paulum momenti crediderim, quod CHRISTO communem suorum uictum audierant placuisse, & apud germanissimos Christianorum conuentus adhuc in usu esse. Certe quoquo id momento accidit, haud pauci nostram in religionem coierunt, lymphæque sacra sunt abluti. Verum quoniam in nobis quatuor (totidem enim duntaxat supereramus, nam duo fati concesserant) nemo, id quod doleo, sacerdos erat, cæteris initiati, ea tamen adhuc sacramenta desyderant, quæ apud nos non nisi sacerdotes conferunt, intelligunt tamen, optantque ita, ut nihil uehementius, quin hoc quoque sedulo iam inter se disputant, an sine Christiani Pontificis missu quisquam è suo numero deletus sacerdotij consequatur characterem, & electuri sanè uidebantur. uerum quum ego discederem, nondum elegerant. Quin hi quoque religioni Christianæ, qui non

LIBER SECVNDVS. 143

non assentiunt, neminem tamen absterrent, nullum oppugnant imbutum. Nisi quod unus è nostro cœtu me præsentē coercitus est. Is quum recens ablutus, nobis contra suadentibus, de CHRISTI cultu publice, maiore studio quàm prudentia differeret, usque adeo cepit incallescere, ut iam nostra modo sacra cæteris anteferet, sed reliqua protenus uniuersa damnaret, prophana ipsa, cultores impios ac sacrilegos, æterno plectendos igni uociferaretur. Talia diu concionantē comprehendunt, ac reum non spretæ religionis, sed excitati in populo tumultus, agunt, peraguntque: damnatum exilio mulctant: siquidem hoc interim antiquissima instituta numerant, ne sua cuiquam religio fraudi sit. Ut opus enim iam inde ab initio, quum accepisset incolas ante suum aduentum de religionibus inter se assidue dimicasse, atque animaduertisset eam rem, quod in commune dissidentes, singulæ pro patria sectæ pugnant, occasionem præstitisse sibi uincendarum omnium, adeptus uictoriam, in primis sanxit, uti quam cuique religionem libeat sequi liceat, ut uero alios quoque in suam traducat, hætenus niti possit, uti placide ac modeste suam rationibus astruat, non ut acerbe cæteras destruat, si suadendo non persuadeat, neque uim ullam adhibeat, & conuicijs temperet, petulantius hac de re contendentem, exilio aut seruitute mulctant.

Laudetrahendi sunt hoies ad religionē.

144 V T O P I A E T H O M A E M O R I

mulctant. Hæc Vtopus instituit non respectu pacis modo, quam assiduo certamine atq; inexpiabili odio funditus uidit eueri, sed quod arbitratus est, uti sic decerneretur, ipsius etiam religionis interesse, de qua nihil est ausus temere definire, uelut incertum habens, an uarium ac multiplicem expetens cultum deus, aliud inspiciat alijs. Certe ui ac minis exigere, & quod tu uerum credis, idem omnibus uideatur, hoc uero & insolens & ineptum censuit, tum si maxime una uera sit, cætera omnes uanæ, facile tamen præuidit (modo cum ratione ac modestia res agatur) futurum denique, ut ipsa per se ueri uis emergat aliquando atq; emineat. Sin æmis & tumultu certetur, ut sint pessimi quicq; maxime peruicaces, optimam ac sanctissimam religionem ob uanissimas inter se superstitiones, ut segetes inter spinas ac frutices obrutum iri. Itaque hanc totam rem in medio posuit, & quid credendum putaret, liberum atque reliquit. Nisi quod sancte ac seuerè uetuit, ne quis usque adeo ab humanæ naturæ dignitate degeneret, ut animas quoque interire cum corpore, aut mundum temere ferri, sublata prouidentia putet. atque ideo post hanc uitam supplicia uitijis decreta, uirtuti præmia constituta credunt contra sentientem, ne in hominum quidem ducunt numero, ut qui sublimem animæ suæ naturam ad pecuini corpusculi uilitatem deiecerit, tantum abest, ut inter ciues ponant, quorum instituta moresque

LIBER SECVNDVS.

145

resque (si per metum liceat) omnes floccifactorum sit. Cui enim dubium esse potest, quin is publicas patriæ leges, aut arte clam eludere, aut ui nitatur infringere, dum suæ priuatim cupiditati seruiat, cui nullus ultra leges metus, nihil ultra corpus spei superest amplius. Quamobrem sic animato nullus cõmunicatur honos, nullus magistratus committitur, nulli publico muneri præficitur. Ita passim uelut inertis, ac iacentis naturæ despicitur. Cæterum nullo afficiunt supplicio, quod persuasum habeant, nulli hoc in manu esse, ut quicquid libet, sentiat. sed nec minis adigunt ullis, animum ut dissimulet suum, nec fucos admittunt & mendacia, quæ uelut proxima fraudi, mirum quàm habent inuisa. Verum ne pro sua disputet sententia, prohibent: atque id duntaxat apud uulgus. Nam alioquin apud sacerdotes grauesque uiros seorsum, non sinunt modo, sed hortantur quoque, confisi fore, ut ea tandem uesania rationi cedat. Sunt & alij, nec hi sanè pauci, nempe improhibiti, ueluti neque ratione penitus pro se carentes, neque mali, qui uitio longe diuerso, brutorum quoque æternas esse animas opinantur. At nostris tamen neque dignitate comparandas, neque ad æquam natas felicitatem. hominum enim cuncti ferè tam immensam fore beatitudinem, pro certo atq; explorato habent, ut morbum lamententur omnium, mortem uero nullius, nisi quem uidet anxie è uita inuitusq; diuelli. Nempe hoc

Mira opinio de æternitate animarum brutorum.

t pro

146 V T O P I A E T H O M A E M O R I
pro pessimo habent augurio, tanquam anima exspes ac
male conscia, occulto quopiam imminentis poenae praes-
fagio, reformidet exitum. Ad hoc haudquaquam gra-
tum deo, eius putant aduentum fore, qui quum sit accer-
situs, non accurrit libens, sed inuitus ac detrectans per-
trahitur. Hoc igitur mortis genus, qui intuentur horret,
itaque defunctos mœsti ac silentes efferunt, precati que pro-
pitium manibus deum, uti eorum clementer infirmitati-
bus ignoscat, terra cadaver obruunt. Contra, quicumque
alacriter ac pleni bona spe decesserint, hos nemo luget,
sed cantu prosequuti funus, animas deo, magno com-
mendantes affectu, corpora tandem reuerenter ma-
gis quam dolenter concremant, columnarumque loco in-
sculptis defuncti titulis erigunt. domum reuersi, mores
actaque eius recensent, nec ulla uitae pars aut sapius, aut
libentius quam laetus tractatur interitus. Hanc probi-
tatis memoriam & uiuis efficacissima rentur incitamen-
ta uirtutum, & gratissimum defunctis cultum putant,
quos interesse quoque de se sermonibus opinantur, quan-
quam (ut est hebes mortalium acies) inuisibiles. Nam
neque felicium forti conueniat, libertate carere migran-
di quo uelint, & ingratorum fuerit prorsus abiicisse de-
siderium amicos inuisendi suos, quibus eos dum uiue-
rent, mutuus amor charitasque deuinxerat, quanquam
bonis uiris, ut caetera bona, auctam post fata potius,
quam imminutam coniectant. Mortuos ergo uersari
inter

LIBER SECVNDVS. 147

inter uiuentes credunt, dictorum factorumq; spectatores, eoq; res agendas fidentius aggrediuntur, talibus uelut freti praesidibus, & ab inhonesto secreto deterret eos, credita maiorum praesentia. Auguria, caeterasque superstitionis uanae diuinationes, quarum apud alias gentes magna est obseruatio, negligunt prorsus atque irrident. Miracula uero, quae nullo naturae proueniunt adminiculo, uelut praesentis opera, testesque numinis uenerantur, qualia & ibi frequenter extare ferunt, & magnis interdum ac dubijs in rebus publica supplicatione, certa cum fiducia procurant, impetrantq;. Gratum deo cultum putant naturae contemplationem, laudemque ab ea, sunt tamen, hicq; haud sanè pauci, qui religione ducti, literas negligunt, nulli rerum cognitioni student, neque ocio prorsus ulli uacant, negocijs tantum, bonisq; in caeteris officijs statuunt, futuram post fata felicitatem promereri. Itaque alij aegrotis inferuiunt, alij uias reficiunt, purgant fossas, pontes reparant, cespites, arenam, lapides effodiunt, arbores demoliuntur ac discerant, bigisq; ligna, fruges, item alia in urbes important, nec in publicum modo, sed priuatim quoque ministris ac plus quam seruos agunt. Nam quicquid usquam operis est asperum, difficile, sordidum, à quo plerosque labor, fastidium, desperatio deterreat, hoc illi sibi totum libentes hilaresque desumunt, caeteris ocium procurant, ipsi perpetuo in opere ac labore uersantur,

Vita actiua.

148 V T O P I A E T H O M A E M O R I

fantur, nec imputant tamē, nec aliorum sugillant uitam, nec suam efferunt. Hi quo magis sese seruos exhibent, eo maiore apud omnes in honore sunt. Eorum tamen hæreses dñæ sunt, Altera coelibum, qui non Venere modo in totum abstinent, sed carniū esu quoq; quidam animalium etiam omnium, reiectisq; penitus tanquam noxijs uitæ præsentis uoluptatibus, futuræ duntaxat per uigilias ac sudores inhiāt, eius propediem obtinendæ spe, alacres interim uegetiq;. Altera laboris haud minus appetens, coniugium præfert, ut cuius nec aspernantur solatium, & opus, naturæ debere se, & patriæ liberos putant. Nullam uoluptatem refugiunt, quæ nihil eos ab labore demoretur. Carnes quadrupedum uel eo nomine diligunt, quod tali cibo se ualidiores ad opus quodq; censeant. Hos Vtopiani prudentiores, at illos sanctiores reputant. Quos quod coelibatum anteferunt matrimonio, asperamq; uitam placidæ anteponunt, si rationibus niterentur irrideret, nunc uero quum se fateantur religione duci, suspiciunt ac reuerentur. Nihil enim sollicitius obseruant, quàm ne temere quicquam ulla de religione pronuncient. Huiusmodi ergo sunt, quos illi peculiari nomine, sua lingua Buthrescas uocant, quod uerbum latine religiosos licet interpretari. Sacerdotes habent eximia sanctitate, eoq; admodum paucos, neq; enim plus quàm tredecim in singulis habent urbibus pari templorum numero, nisi quum itur
ad

LIBER SECVNDVS. 149

ad bellum. tunc enim septē ex illis cū exercitu profectis, rotidem sufficiūtur interim, sed illi reuerſi, ſuum quiſq; locum recuperat, qui ſuperſunt, hi quoad decedentibus illis ordine ſuccedant, comites interea ſunt Pontificis. Nam unus reliquis præſicitur. Eliguntur à populo, idēq; cæterorum ritu magistratuum, occultis, ad ſtudia uitanda, ſuffragijs. electi à ſuo collegio conſecrantur. Hi rebus diuinis præſunt, religiones curant, ac morum ueluti cēſores ſunt, magnoq; pudori ducitur ab his quenquam tanquam uitæ parum probatæ accerſi, compellari. Cæterum ut hortari atque admonere illorum eſt, ita coërcere atque in facinorofos animaduertere principis atque aliorum eſt magistratuum, niſi quod ſacris interdiciunt, quos improbe malos comperiunt. nec ullum ferè ſupplicium eſt quod horreant magis. Nam & ſumma percellūtur infamia, & occulto religionis metu lacerantur, ne corporibus quidem diu futuris in tuto, quippe niſi properam pœnitentiam ſacerdotibus approbent, comprehenſi impietatis pœnam Senatui perſoluunt, pueritia iuuentuſq; ab illis eruditur, nec prior literarū cura, quàm morum ac uirtutis habetur, namq; ſummam adhibent induſtriam, ut bonas protenus opinionones, & conſeruandæ ipſorum reipublicæ utiles, teneris adhuc, & ſequacibus puerorum animis inſtillent, quæ ubi pueris penitus inſederint, uiros per totam uitam comitantur, magnamque ad tuendum publicæ rei

150 V T O P I A E T H O M A E M O R I

statum (qui non nisi uitijs dilabitur, quæ ex peruersis nascuntur opinionibus) afferunt utilitatem. Sacerdotibus (ni scemina sint . nam neque ille sexus excluditur, sed rarius, & non nisi uidua natuque grandis eligitur) uxores sunt popularium selectissimæ. Neque enim ulli apud Vtopienses magistratui maior habetur honos usqueadeo, ut si quid etiam flagitij admiserint, nulli publico iudicio subsint, deo tantum ac sibi relinquuntur. Neque enim fas putant illum, quantumuis scelestum, mortali manu contingere, qui deo tam singulari modo uelut anathema dedicatus est. Qui mos illis facilior est obseruatu, quod sacerdotes & tam pauci, & tanta cura deliguntur. Nam neque temere accidit, ut qui ex bonis optimus ad tantam dignitatem, solius respectu uirtutis euehitur, in corruptelam & uitium degeneret, & si iam maxime contingeret, ut est mortalium natura mutabilis, tamen qua sunt paucitate, nec ulla præter honorem potestate præditi, ad publicam certe perniciem nihil magni ab his momenti pertimescendum sit. Quos ideo tam raros atque infrequentes habent, ne dignitas ordinis, quem nunc tanta ueneratione prosequuntur, communicato cum multis honore uilesceret, præsertim quum difficile putent frequentes inuenire tam bonos, ut ei sint dignitati pares, ad quam gerendam non sufficit mediocribus esse uirtutibus. Nec eorum aestimatio apud suos magis, quàm apud exterarum gentes

Fœminæ
sacerdotesExcomuni
catio.At apud
nos quãta
turba est.

LIBER SECVNDVS. 151

res habetur, quod inde facile patet, unde etiam natum
 puto. Nempe decernentibus prælio copijs, seorsum illi
 non admodum procul confidunt in genibus, sacras in-
 duti uestes, tensis ad cælum palmis, primum omnium
 pacem, proxime, suis uictoriam, sed neutri cruëtam par-
 ti comprecantur. Vincentibus suis decurrunt in aciem,
 fauientesq; in profligatos inhibēt, uidisse tantum atq;
 appellasse præsentis ad uitam satis, diffluentium con-
 tactus uestium, reliquas quoque fortunas ab omni bel-
 lorum iniuria defendit. Qua ex re apud omnes undiq;
 gentes, tanta illis ueneratio, tantum ueræ maiestatis ac-
 cessit, ut sæpe ab hostibus non minus salutis ad ciues
 reportarint, quàm ab ipsis ad hostes attulissent. Siqui-
 dem aliquando constat, inclinata suorum acie, despera-
 tis rebus, quum ipsi in fugam uerterentur, hostes in cæ-
 dem ac prædam ruerent, interuentu sacerdotum inter-
 pellatam stragem, ac diremptis inuicem copijs, pacem
 æquis conditionibus esse compositam atque constitu-
 tam. Neq; enim unquam fuit ulla gens tam fera, crude-
 lis, ac barbãra, apud quos ipsorum corpus non sacro-
 sanctum atq; inuiolabile sit habitum. Festos celebrant
 initialem atque ultimum cuiusque mensis diem, & anni
 item, quem in menses partiuntur, circuitu lunæ finitos,
 ut solis ambitus annum circinat. Primos quosque dies
 Cynemernos, postremos ipsorum lingua Trapemer-
 nos appellant, quæ uocabula perinde sonant, ac si pri-
 misti

O sacerdo-
 tes nostris
 longe san-
 ctiores.

Festorū die-
 rum apud
 Utopienses
 obseruatio

152 V T O P I A E · T H O M A E M O R I

Tēpla cuiusmodi.

mifesti & finifesti uocentur. Delubra uisuntur egregia, utpote non operosa modo, sed quod erat in tanta ipsorum paucitate necessarium; immensi etiam populi capacia. Sunt tamen omnia subobscura, nec id aedificandi inscitia factum, sed consilio sacerdotum ferunt, quod immodicam lucem cogitationes dispergere, partiore ac uelut dubia colligi animos, & intendi religionem putant. quæ quoniam non est ibi apud omnes eadem, & uniuersæ tamen eius formæ, quanquam uariæ ac multiplices, in diuinæ naturæ cultum uelut in unum finem diuersa uia commigrant. idcirco nihil in templis uisitur auditoriæ, quod non quadrare ad cunctas in commune uideatur. Si quod proprium sit cuiusquam sectæ sacrum, id intra domesticos quisque parietes curat. Publica tali peragunt ordine, qui nulli prorsus ex priuatis deroget. Itaque nulla deorum effigies in templo conspicitur, quo liberum cuique sit, qua forma deum uelit è summa religione concipere, nullum peculiare dei nomen inuocant, sed Mythræ duntaxat, quo uocabulo cuncti in unam diuinæ maiestatis naturam, quæcumque sit illa, conspirant, nullæ concipiuntur preces, quas non pronuntiare quiuis inoffensa sua secta possit. Ad templum ergo in finifestis diebus uespere conueniunt, adhuc ieiuni, acturi deo de anno mensis, cuius id festum postremus dies est, prospere acto, gratias, postero die, nam is primifestus est, mane ad templa confluitur, ut
insequentis

LIBER SECVNDVS. 153

insequentis anni mensisue, quem ab illo auspicatori festo sint, faustum feliceinque successum comprecantur. At in sinifestis antea quam templum petunt uxores, domi ad uirorum pedes, liberi ad parentum prouoluti, peccasse fatentur sese aut admissio aliquo, aut officio indiligenter obito, ueniamque errati precantur. ita si qua se nebula domesticæ similitudinis offuderat, tali satisfactione discutitur, uti animo puro ac sereno sacrificijs intersint. nam interesse turbido, religio est. eoque odij iracundie in quemquam sibi conscijs, nisi reconciliati, ac defecatis affectibus ad sacrificia non ingerunt sese, uindictæ sceleris, magnæque metu. Eò quum ueniunt, uiri in dextram dexlabri partem, feminae seorsum in sinistram conueniant, tum ita se collocant, ut cuiusque domus masculi ante patremfamilias confideant, feminarum materfamilias agmen claudat. Ita prospicitur, uti omnes omnium gestus foris ab his obseruentur, quorum autoritate domi ac disciplina reguntur, quin hoc quoque sedulo cauent, uti iunior ibi passim cum seniore copuletur, ne pueri pueris crediti, id temporis puerilibus transigant ineptijs, in quo deberet maxime religiosum erga superos metum, maximum ac propè unicum uirtutibus incitamentum concipere. Nullum animal in sacrificijs mactant, nec sanguine rentur, ac cædibus diuinam gaudere clementiam, qui uitam animantibus ideo est elargitus, ut uiuerent. Thus incendunt, & alia item odoramenta, ad hæc ce-

reos

Confessio
Vtopiæ.

At apud
nos q sunt
inquinatissimi, aris
pximi esse
cōtendūt.

154 V T O P I A E T H O M A E M O R I

reos numerosos præferunt, non quod hæc nesciant nihil ad diuinam conferre naturam, quippe ut nec ipsas hominum preces, sed & innoxium colendi genus placeat & his odoribus luminibusque, ac cæteris etiam ceremonijs, nescio quomodo sese sentiunt homines erigi, atque in dei cultum animo alacriore consurgere. Candidis in templo uestibus amicitur populus, sacerdos uersicolores induitur, & opere & forma mirabiles, materia non perinde preciosa. neque enim auro intextæ, aut raris coagmentatæ lapidibus, sed diuersis auium plumis tam scite, tantòq; artificio laboratæ sunt, ut operis præcium nullius æstimatio materiæ fuerit æquatura. Ad hoc in illis uolucrum pennis plumisq; & cæteris earum ordinibus, quibus in sacerdotis ueste discriminantur, arcana quædam dicunt contineri mysteria, quorum interpretatione cognita (quæ per sacrificos diligenter traditur) diuinorum in se beneficiorum, suarq; uicissim pietatis in deum, ac mutui quoque inter se officij admonentur. Quum primum sacerdos ita ornatus ex adyto sese offert, cuncti protinus in terram uenerabundi procumbunt, tam alto ab omni parte silentio, ut ipsa rei facies terrorem quendam uelut præsentis cuiuspiam numinis incutiat. Tellure paulum morati, dato ab sacerdote signo, erigunt sese, tum laudes deo canunt, quas musicis instrumentis interstingunt, alijs magna ex parte formis, quàm quæ nostro uisuntur orbe. Ex illis ple-

racq;

Musica
Utopiæ.

LIBER SECUNDVS. 155

raque, sicuti quæ nobis in usu sunt, multum suauitate uincunt, ita quædam nostris ne conferenda quidem sint. Verum una in re haud dubie longo nos interuallo præcellunt, quod omnis corû musica, siue quæ personatur organis, siue quam uoce modulantur humana, ita naturales affectus imitatur & exprimit, ita sonus accommodatur ad rem, seu deprecantis oratio sit, seu læta, placabilis, turbida, lugubris, irata, ita rei sensum quendam melodiæ forma repræsentat, ut animos auditorû mirum in modum afficiat, penetret, incendat. solennes ad ultimum conceptis uerbis preces, sacerdos pariter populusque percensent, ita compositas, ut quæ simul cuncti recitant, priuatim quisque ad semet referat. In his deum & creationis, & gubernationis, & cæterorum præterea bonorum omnium, quilibet recognoscit autorem, tot ob recepta beneficia gratias agit, nominatim uero quod deo propitio in eam rempublicam incidit, quæ sit felicissima, eam religionem sortitus sit, quam speret esse uerissimam. Qua in re si quid erret, aut si quid alterutra melius, & quod deus magis approbet, orare se eius bonitas efficiat, hoc ut ipse cognoscat. paratû enim sequi se quaquâ uersus ab eo ducatur, sin & hæc Reip. forma sit optima, & sua religio rectissima, tû uti & ipsi constantiam tribuat, & cæteros mortales omnes ad eadem instituta uiuendi, in eandem de deo opinionem perducat, nisi inscrutabile eius uoluntate etiam sit, quod in hac religionum

156 V T O P I A E T H O M A E M O R I
religionum uarietate delectet. Deniq; precatur, ut facile defunctum exitu ad se recipiat, quàm cito sero ue praefinire quidem nō audere se. Quanquam quod inoffensa eius maiestate fiat, multo magis ipsi futurum cordi sit, difficillima morte obita, ad deum peruadere, quàm ab eo diutius prosperrimo uitæ cursu distineri. Hac prece dicta, rursus in terrā proni, pauloq; post erecti, discendunt pransum, & quod superest diei, ludis & exercitio militaris disciplinæ percurrunt. Descripsi uobis quàm potui uerissime eius formam Reip. quam ego certe non optimam tantum, sed solam etiam censeo, quæ sibi suo iure possit Reip. uendicare uocabulum: Siquidem alibi, de publico loquentes ubiq; commodo, priuatum curant. Hic ubi nihil priuati est, serio publicum negocium agunt, certe utrobiq; merito. Nam alibi, quotus quisq; est qui nesciat, nisi quid seorsum prospiciat sibi, quantumuis florente Rep. semet tamen fame periturū, eoque necessitas urget, ut sui potius, quàm populi, id est, aliorū habendam sibi rationem censeat. Cōtra hic, ubi omnia omniū sunt, nemo dubitat (curetur modo, ut plena sint horrea publica) nihil quicq; priuati cuiq; defuturum. Neq; enim maligna rerum distributio est, neq; inops neq; mendicus ibi quisquam. & quū nemo quicquam habeat, omnes tamen diuites sunt. Nam quid ditius esse potest, quàm adempta prorsus omni solitudine, læto ac tranquillo animo uiuere; nō de suo uictu trepidum,

LIBER SECVNDVS.

157

dum, nō uxoris querula flagitatione uexatum, nō pau-
pertatem filio metuentem, non de filia dote anxium,
sed de suo, suorumque omnium, uxoris, filiorum, nepo-
tum, pronepotum, abnepotum, & quā longam poste-
rorum seriem suorum, generosi præsument uictu esse,
ac felicitate securum. Quid quod nihilo minus his pro-
spicitur, qui nunc impotes olim laborauerunt, quā his
qui nunc laborant. Hic aliquis uelim cum hac æquitate
audeat aliarum iustitiam gentium comparare, apud
quas desperam, si ullum profus comperio iustitiæ æqui-
tatisque uestigium. Nam quæ hæc iustitia est, ut no-
bilis quispiā aut aurifex, aut scenerator, aut deniq; alius
quisquam eorum, qui aut omnino nihil agunt, aut id
quod agunt, eius generis est, ut non sit Reipublicæ ma-
gnopere necessarium, lautam ac splendidam uitam, uel
ex ocio, uel superuacuo negotio consequatur, quum in-
terim mediastinus, auriga, faber, agricola, tanto tamq;
assiduo labore, quem uix iumenta sustineant, tam ne-
cessario, ut sine eo ne unum quidem annum possit ulla
durare Respub. uictum tamen adeo malignum parant,
uitam adeo miseram ducūt, ut longe potior uideri pos-
sit conditio iumentorum, quibus nec tam perpetuus la-
bor, nec uictus multo deterior est, & ipsis etiam suauior,
nec ullus interim de futuro timor. At hos & labor steri-
lis atque infructuosus, in præsentī stimulat, & inopis re-
cordatio senectutis occidit, quippe quibus parcior est
u diurna

158 V T O P I A E T H O M A E M O R I

diurna merces, quàm ut eidem possit diei sufficere, tantum abest ut excreseat, & supersit aliquid, quod quotidie queat in senectutis usum reponi. An non hæc iniqua est & ingrata respublica, quæ generosis, ut uocant, & aurificibus, & id genus reliquis, aut ociosis, aut tantum adulatoribus, & inanium uoluptatum artificibus, tanta munera prodigit. agricolis contra, carbonarijs, mediastinis, aurigis & fabris, sine quibus nulla omnino Resp. esset, nihil benigne prospicit? Sed eorum florentis ætatis abusa laboribus, annis tandem ac morbo graues, omnium rerum indigos, tot uigiliarum immemor, tot ac tantorum oblita beneficiorum, miserissima morte repensat ingratißima. Quid quod ex diurno pauperum demenso, diuites quotidie aliquid, non modo priuata fraude, sed publicis etiã legibus abradunt, ita quod ante uidebatur iniustum, optime de Rep. meritis, pessimã referre gratiã, hoc isti deprauatum etiam fecerunt, tum prouulgata lege iustitiam. Itaq; omnes has, quæ hodie usquam florent Respub. animo intuenti ac uersanti mihi, nihil, sic me amet deus, occurrit aliud quàm quædam conspiratio diuitem, de suis commodis Reip. nomine titulõq; tractantium. comminiscunturq; & excogitant omnes modos atque artes, quibus, quæ malis artibus ipsi congesserunt, ea primum ut absque perdendi metu retineant, post hoc ut pauperum omnium opera ac laboribus quàm minimo sibi redimant, eisque abutantur.

Hæc anno
ta lector.

LIBER SECVNDVS. 159

tur. Hæc machinamenta ubi semel diuites publico nomine, hoc est etiam pauperum, decreuerunt obseruari, iam leges fiunt. At homines deterrimi, cum inexplebili cupiditate, quæ fuerant omnibus suffectura, ea omnia inter se partiuerint, quàm longe tamē ab Vtopiensium Reip. felicitate absunt? è qua cum ipso usu sublata penitus omni auaritate pecuniæ, quanta moles molestiarum recisa, quanta scelerum seges radicitus euulsa est? Quis enim nescit fraudes, furta, rapinas, rixas, tumultus, iurgia, seditiones, cædes, prodiones, ueneficia, quotidianis uindicta potius, quàm refrenata supplicij, interempta pecunia commori, ad hæc metum, sollicitudinem, curas, labores, uigilias, eodem momento quo pecunia perituras. quin paupertas ipsa, quæ sola pecunijs uisa est indigere, pecunia prorsus undiq; sublata, protinus etiam ipsa decresceret. Id quo fiat illustrius, reuolue in animo tecum annū aliquē sterilem atq; infecundū, in quo multa hominum millia fames abstulerit, contendo planè in fine illius penuriæ, excussis diuitum horreis, tantum frugum potuisse reperiri, quantū si fuisset inter eos distributum, quos macies ac tabes absumpsit, illam cœli soliq; parcitatem nemo omnino sensisset. tam facile uictus parari posset, nisi beata illa pecunia, quæ prædare scilicet inuēta est, ut aditus ad uictum per eam patefceret, sola nobis ad uictum uiam intercluderet. Sentunt ista, non dubito, etiam diuites, nec ignorant quan

160 V T O P I A E T H O M A E M O R I

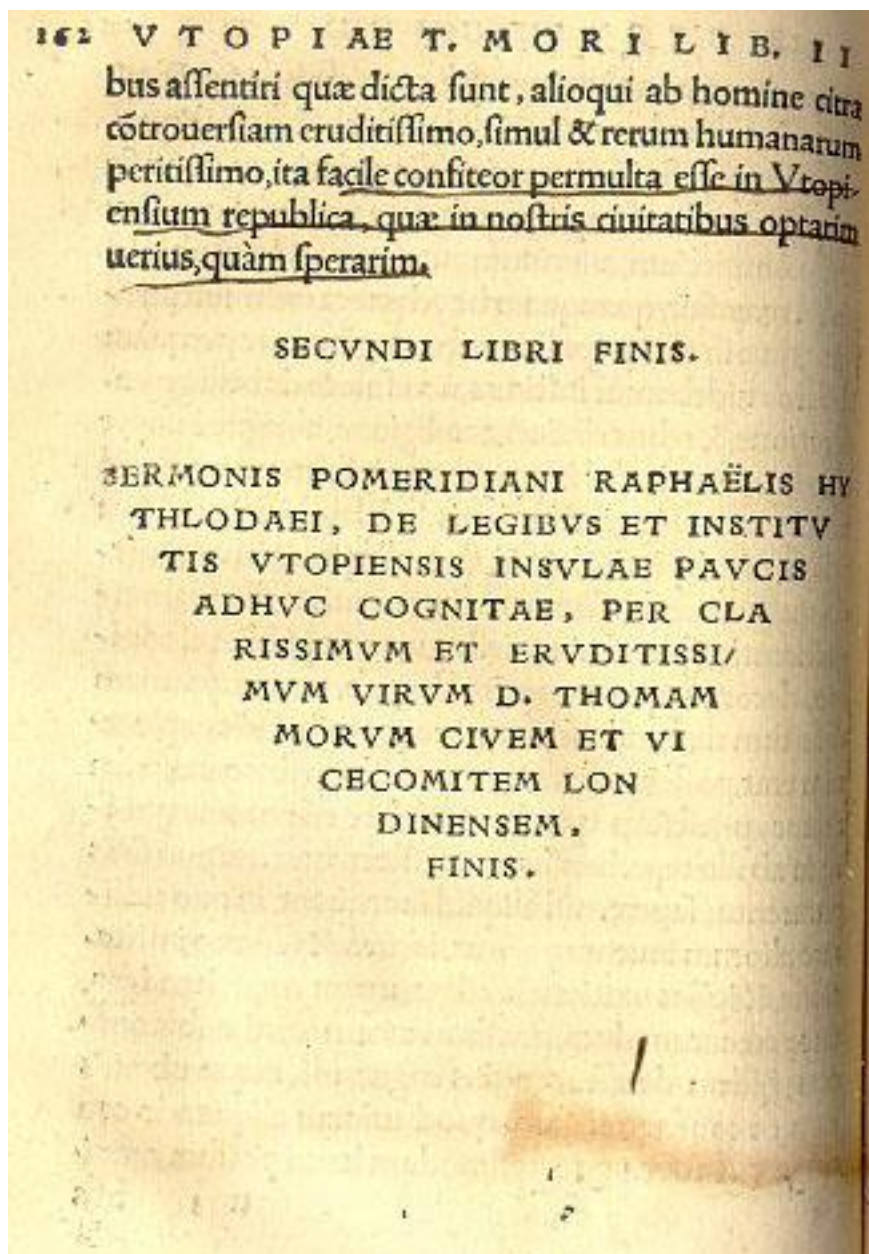
to potior esset illa conditio nulla re necessaria carere, quam multis abundare superfluis, tam numerosis eripi malis, quam magnis obsideri diuitijs. Neque mihi quidem dubitare subit, quin uel sui cuiusque commoderatio, uel CHRISTI seruatoris autoritas (qui neque pro tanta sapientia potuit ignorare quid optimum esset, neque qua erat bonitate id consulere, quod non optimum sciret) totum orbem facile in huius Reip. leges iam dudum traxisset, nisi una tantum bellua, omnium princeps parensque pestium superbia, reluctaretur. haec non suis commodis prosperitatem, sed ex alienis metitur incommodis. Haec ne dea quidem fieri uellet, nullis relictis miseris, quibus imperare atque insultare possit. Quorum miseris praefulgeat ipsius comparata felicitas, quorum suis explicatis opibus, angat atque incendat inopiam. Haec auerni serpens mortalium pererrans pectora, ne meliorem uitae capebant uiam, uelut remora retrahit ac remoratur. quae quoniam pressius hominibus infixata est, quam ut facile possit euelli. Hanc Reip. formam, quam omnibus libenter optarim, Vtopiensibus saltem contigisse gaudeo, qui ea uitae sunt instituta sequuti, quibus Reip. fundamenta iecerunt, non modo felicissime, uerum etiam quantum humana praesagiti coniectura contigit, aeternum duratura. Extirpatis enim domi cum ceteris uitijs ambitionis, & factionum radicibus, nihil impendet periculi, ne domestico dissidio laboretur, quae

una

LIBER SECVNDVS. 161

una multarum urbium egregie munitas opes pessun-
dedit. At salua domi concordia, & salubribus institutis,
non omnium finitimorum inuidia principum (quæ sa-
pius id iam olim semper reuerberata tentauit) concute-
re illud imperium, aut commouere queat. Hæc ubi Ra-
phael recensuit, quāquam haud pauca mihi succurre-
bant, quæ in eius populi moribus legibusque perquā
absurde uidebantur instituta, non solum de belli geren-
di ratione, & rebus diuinis, ac religione, alijsque insuper
eorum institutis, sed in eo quoque ipso maxime, quod
maximum totius institutionis fundamentum est, uita
scilicet, uictique communi, sine ullo pecuniæ commer-
cio, qua una re funditus euertitur omnis nobilitas, ma-
gnificentia, splendor, maiestas, uera, ut publica est opi-
nio, decora atque ornāmēta Reipub. tamen quoniam
defessum narrando sciebam, neque mihi satis explora-
tum erat, possit ne ferre, ut contra suam sententiam sen-
tiretur, præsertim quod recordabar eo nomine quos-
dam ab illo reprehensos, quasi uererentur, ne non satis
putarentur sapere, nisi aliquid inuenirent, in quo uelli-
care aliorum inuenta possent, idcirco & illorum institu-
tione, & ipsius oratione laudata, manu apprehendens,
intro coenatum duco, præfatus tamen aliud nobis tem-
pus, ijsdem de rebus altius cogitandi, atque uberius
cum eo conferendi fore. quod utinam aliquando con-
tingeret. Interea quemadmodum haud possum omni-

u ; bus

VEcordia ir Valda Egles elektroniska literāra dienasgrāmata, kurā viņš ir citējis arī daudzus citu autoru tekstus. Vekordija dibināta 2006.gada 30.jūlijā un sākotnēji sastāvēja no lineāri numurētiem sējumiem, katrs apmēram 250 lappušu apjomā A4 formātā, taču vēlāk par galveno izdevuma eksistences formu kļuva «izvilkumi». Vekordijas izvilkums ir fails, kurā atkārtots viena vai vairāku Vekordijas iecirkņu teksts bez lineāras numerācijas un bez iepriekš uzdota apjoma. Izvilkums parasti reproducē kādu Valda Egles vai cita autora grāmatu vai brošūru. Izvilkuma faila nosaukumā pirmais burts «L» nozīmē, ka grāmatas pamatteksts ir dots latviski, burts «E», ka angļiski, burts «R», ka krieviski, un burts «M», ka jaukts. Burts «S» nozīmē, ka fails ir sagatave, kura vēl tiks stipri modificēta, bet burts «X» apzīmē faksimilus. Dienasgrāmatas VEcordia oriģinālos un izvilkumu failus Jums **ir tiesības** kopēt, pārsūtīt pa e-pastu, ievietot WWW serveros, izdrukāt un nodot citām personām bez maksas informatīvos, estētiskos vai diskusiju nolūkos. Bet, pamatojoties uz LR un starptautiskajām autortiesībām, **ir aizliegta** šī faila jebkura veida komerciāla izmantošana bez Dienasgrāmatas autora rakstiskas atļaujas, un **ir aizliegts** šos failus jebkurā veidā modificēt. Ja attiecībā uz šeit doto tekstu bez Dienasgrāmatas autora tiesībām darbojas vēl citas autortiesības, Jums jārespektē arī tās.

Šī sējuma izdošanas brīdī (kurš titullapā apzīmēts ar vārdu «Versija») Vekordijas galvenās pārstāvniecības Internetā bija vietnes: <http://vekordija.blogspot.com/> – latviešu grāmatām; <http://vekordija.blogspot.com/> – krievu grāmatām.

Satura rādītājs

VEcordia	69
Izvilkums X-UTOP2.....	69
Tomass Mors.....	69
UTOPIJA	69
Thomae Mori «UTOPIA». Liber II.....	70
Sermonis quem Raphael Hythlodæus de optimo reip. statu habuit, liber secundus, per Thomam Morum civem et vicecomitem Londinensem.....	70
De urbibus, ac nominatim de Amauroto	74
De magistratibus	77
De artificiis.....	79
De commerciis mutuis	86
De servis.....	119
De re militari	129
De religionibus utopiensium	140
Satura rādītājs.....	163